

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยในครั้งนี้ เป็นการวิจัยปัญหาการจัดการเรียนร่วมในโรงเรียนสังกัด กรุงเทพมหานคร ซึ่งมีเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังนี้

การศึกษาพิเศษ

1. ความหมายของการศึกษาพิเศษ
2. หลักการจัดการศึกษาพิเศษ
3. รูปแบบการจัดการศึกษาพิเศษ
4. ความหมายของเด็กที่มีความต้องการพิเศษ
5. ประเภทของเด็กที่มีความต้องการพิเศษ

การเรียนร่วม

1. ความหมายของการเรียนร่วม
2. ทฤษฎีพื้นฐานของการเรียนร่วม
3. รูปแบบการจัดการเรียนร่วม
4. หลักการจัดการเรียนร่วม
5. อาคารสถานที่และบริการที่เกี่ยวข้อง
6. ควบคู่กันที่เกี่ยวกับการจัดการเรียนร่วม
7. การคัดเลือกเด็กเพื่อเรียนร่วม
8. ประโยชน์ของการจัดการเรียนร่วม
9. องค์ประกอบที่ช่วยให้การเรียนร่วมประสบผลสำเร็จ
10. โครงการเรียนร่วมของโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร

การบริหารจัดการเรียนร่วมโดยใช้โครงสร้างซีท

1. นักเรียน
2. สภาพแวดล้อม
3. กิจกรรมการเรียนการสอน
4. เครื่องมือ

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
งานวิจัยในประเทศ
งานวิจัยต่างประเทศ

การศึกษาพิเศษ

1. ความหมายของการศึกษาพิเศษ

ผดุง อารยะวิญญู (2541 : 13) การศึกษาพิเศษ (Special Education) หมายถึง การศึกษาที่จัดให้กับเด็กปัญญาเลิศ เด็กปัญญาอ่อน เด็กที่มีความบกพร่องทางสายตา เด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน เด็กที่มีความบกพร่องทางร่างกาย (และสุขภาพ) เด็กที่มีปัญหาทางอารมณ์/พฤติกรรม เด็กที่มีปัญหาในการเรียนรู้ และเด็กพิการซ้ำซ้อน ซึ่งเด็กเหล่านี้ไม่อาจได้รับประโยชน์เต็มที่จากการศึกษาที่จัดให้กับเด็กปกติ

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2534 : 12) ให้ความหมายของการศึกษาพิเศษไว้ว่า การศึกษาพิเศษ คือ การจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ซึ่ง หมายถึง เด็กที่ต้องการความช่วยเหลือเป็นพิเศษเนื่องจากเหตุบกพร่องทางร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ รวมถึงเด็กที่มีสติปัญญาสูงกว่าปกติ

วารี ธีระจิตร (2541 : 1) ให้ความหมายของการศึกษาพิเศษ หมายถึง การศึกษาทั้งด้านการเรียนการสอนและการบริการที่จัดให้แก่เด็กพิเศษที่มีความบกพร่องด้านต่างๆ ได้แก่ เด็กปัญญาอ่อน เด็กพิการทางร่างกายและสุขภาพ เด็กพิการทางตา ทางหู เด็กที่มีปัญหาทางอารมณ์และสังคม และเด็กที่มีปัญหาทางการพูด รวมทั้งเด็กปัญญาเลิศ ให้ได้รับความรู้เพิ่มในส่วนที่ขาดหายไป ตัดทอนความรู้ที่ไม่จำเป็น

แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2535 ให้นิยาม การศึกษาพิเศษ ไว้ว่า เป็นการศึกษาที่มุ่งให้ผู้เรียนที่มีความบกพร่องทางกาย สติปัญญา จิตใจ อารมณ์ ได้เรียนรู้ที่เหมาะสมกับสภาพร่างกาย จิตใจ และความสามารถ และเป็นการศึกษาที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนที่มีความสามารถพิเศษมีปัญญาเลิศได้พัฒนาความถนัดและอัจฉริยภาพของตนได้อย่างเต็มที่ การจัดการศึกษาพิเศษนี้อาจจัดเป็นสถานศึกษาเฉพาะ หรือจัดในสถานศึกษาปกติ ตั้งแต่ระดับก่อนประถมศึกษาจนถึงระดับอุดมศึกษา

สมิธและคนอื่นๆ (Smith and others. 1983 :9) ได้ให้ความหมายของการศึกษาพิเศษไว้ว่า การศึกษาพิเศษ คือวิชาชีพที่เกี่ยวข้องกับการจัดการตัวแปรต่างๆ ทางการศึกษาเพื่อนำไปสู่การป้องกัน การลด หรือการกำจัดสภาพต่างๆ ที่ก่อให้เกิดความบกพร่องสำคัญต่างๆ ในด้านการปฏิบัติหน้าที่ทางสติปัญญา ทางการศึกษา ความหมาย ทางการศึกษาทางสังคม และอารมณ์ของเด็ก

สรุปได้ว่า การศึกษาพิเศษ หมายถึง การจัดการศึกษาให้กับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ไม่ว่าจะเป็นเด็กที่มีความผิดปกติทางด้านร่างกาย บกพร่องทางการมองเห็น การได้ยิน ทางพฤติกรรม ทางอารมณ์หรือแม้แต่วัยเด็กที่มีสติปัญญาสูงกว่าเด็กปกติโดยการจัดการศึกษาให้เหมาะสมกับระดับความสามารถ ความต้องการของแต่ละประเภทไม่ว่าจะเป็นด้านการจัดการเรียนการสอน หรือการวัดผลประเมินผล ที่เหมาะสมกับเด็กให้ได้รับการพัฒนาให้มีศักยภาพมากที่สุด

2. หลักการจัดการศึกษาพิเศษ

หลักการจัดการศึกษาให้แก่เด็ก เป็นเรื่องที่จะต้องคิดและพิจารณาโดยรอบครอบยิ่งเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ยิ่งจำเป็นต้องพิจารณาใคร่ครวญในการจัดการศึกษาเป็นพิเศษตามความเหมาะสมของเด็กแต่ละประเภทซึ่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 อันเป็นกฎหมายแม่บทในการจัดการศึกษาที่สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 มีเจตนาให้การศึกษาเป็นเครื่องมือในการพัฒนาคน คู่ครองสิทธิ สร้างความเสมอภาค ให้โอกาสทุกคนได้รับการศึกษาอย่างทั่วถึง (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. 2543 : 1) โดยยึดหลักในการจัดการศึกษาที่ว่า “ผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด” ดังนั้น การจัดการศึกษาให้กับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ จึงถือเป็นหน้าที่ของโรงเรียนประถมศึกษาที่ต้องปฏิบัติตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542

หลักการจัดการศึกษาที่สำคัญก็คือ การจัดสถานการณ์ในการเรียนการสอน เพื่อเปิดโอกาสให้ทุกคนได้รับประโยชน์เต็มที่จนสามารถพัฒนาไปสู่ระดับสูงสุดแห่งศักยภาพของแต่ละคนซึ่งนักการศึกษาพิเศษได้พยายามกระตุ้นให้มีการจัดบริการการศึกษาพิเศษให้แก่เด็กที่มีความต้องการพิเศษ ในรูปแบบต่างๆ ซึ่งพอจะแบ่งได้กว้างๆ ดังนี้

1. โรงเรียนพิเศษประจำ ให้บริการด้านการศึกษาอบรม และรักษาพยาบาลอยู่ด้วยกัน สำหรับเด็กพิการมากหรือรุนแรง

2. จัดโรงเรียนพิเศษแบบประจำและไปกลับ
3. จัดเป็นชั้นพิเศษใน โรงเรียนปกติแบบไปกลับ
4. ให้เรียนในชั้นเรียนของเด็กปกติ และจะออกไปเรียนซ่อมเสริมกับครูพิเศษ ในห้องพิเศษบางเวลา
5. ให้เรียนในชั้นเรียนของเด็กปกติ แต่จัดบริการสอนพิเศษ
6. ให้เรียนในชั้นเรียนของเด็กปกติ แต่ครูประจำชั้นทุกคนผ่านการอบรม สามารถช่วยเหลือให้การศึกษพิเศษตามสมควร
7. จัดระบบบริการและให้บริการพิเศษแบบอื่นๆ เช่น การฟื้นฟูสมรรถภาพ การแก้ไขความบกพร่องด้านต่างๆ เป็นต้น
8. บริการการศึกษาพิเศษตามบ้าน หรือตามเตียงที่มีผู้เจ็บป่วยเรื้อรังในโรงพยาบาล ซึ่งอยู่ในวัยที่ต้องการศึกษาเล่าเรียน พอสรุปได้ว่า การจัดการศึกษาพิเศษได้ดีและมีประสิทธิภาพจำเป็นต้องอาศัยปัจจัยหลายประการ แต่ปัจจัยที่สำคัญ คือ การบริหารจัดการ การศึกษาพิเศษกับการจัดเตรียมบุคลากรสำหรับสอนเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ซึ่งทั้งสองประการที่เป็นปัจจัยสำคัญในการจัดการศึกษาพิเศษดังกล่าว ถ้าสามารถดำเนินไปด้วยดีมีประสิทธิภาพแล้วก็จะทำให้การจัดการศึกษาพิเศษสามารถดำเนินไปด้วยความราบรื่น (วาริ ธีระจิตร. 2537 : 151)

จะเห็นว่าหลักในการจัดการศึกษาพิเศษนั้นเพื่อเป็นการสนองกับพระราชบัญญัติ การศึกษาแห่งชาติพุทธศักราช 2542 ที่ให้สิทธิเสมอภาคกับคนทุกคน ให้ได้รับการศึกษาในการจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษให้ได้รับการพัฒนาศักยภาพให้ตามระดับความสามารถโดยการจัดการศึกษาให้เหมาะสมกับเด็กที่มีความต้องการพิเศษที่แตกต่างกันไป ซึ่งมีการจัดการศึกษาในหลายรูปแบบ เช่น จัดเป็นโรงเรียนพิเศษประจำ โรงเรียนเรียนร่วมทั้งที่เป็นการเรียนร่วมเต็มเวลา บางเวลา หรือแม้แต่การบริการพิเศษอื่นๆ เป็นต้น

3. รูปแบบการจัดการศึกษาพิเศษ

ผดุง อารยะวิญญู (2541 : 16 – 17) กล่าวถึงรูปแบบการจัดการศึกษาพิเศษไว้ว่า การจัดการศึกษาพิเศษอาจจัดในรูปแบบต่างๆ ตามสภาพและความต้องการของเด็กแต่ละคน แต่ทั้งนี้ให้คำนึงถึงประโยชน์สูงสุดที่เด็กจะได้รับจากรูปแบบดังกล่าวมีดังนี้

1. การจัดรูปแบบโรงเรียนเฉพาะหรือโรงเรียนพิเศษ

การจัดในรูปแบบนี้อาจจัดเป็นโรงเรียนพิเศษเฉพาะตามประเภทความพิการแบบเต็มเวลาครึ่งเวลา โดยจัดเป็นโรงเรียนประจำ หรือไป – กลับ เด็กพิเศษบางประเภท

จำเป็นที่จะต้องอยู่ในโรงเรียนพิเศษ โดยเฉพาะทั้งนี้ต้องคำนึงถึงสภาพความพิการและระดับความพิการ ตลอดจนความพร้อมอื่นๆ ของตัวเด็กเอง

2. การจัดการเรียนร่วม

การจัดการเรียนร่วมระหว่างเด็กที่มีความต้องการพิเศษกับเด็กปกติอาจกระทำได้หลายลักษณะ เช่น เรียนร่วมในชั้นปกติ หรือชั้นพิเศษในโรงเรียน

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2541 : 15) ได้กล่าวถึงรูปแบบการจัดการศึกษาพิเศษไว้ว่า

1. จัดในโรงเรียนเฉพาะหรือโรงเรียนพิเศษ มีลักษณะดังนี้

- 1.1 แบบเต็มเวลา
- 1.2 แบบห้องเรียนพิเศษ
- 1.3 แบบโรงเรียนประจำ
- 1.4 แบบไป - กลับ

2. จัดแบบเรียนร่วมระหว่างเด็กที่มีความต้องการพิเศษกับเด็กปกติ คือ

- 2.1 เรียนร่วมในชั้นปกติ
- 2.2 เรียนร่วมในชั้นปกติและมีครูพิเศษคอยให้คำแนะนำ
- 2.3 เรียนร่วมในชั้นปกติและรับบริการจากครูเวียนสอน
- 2.4 ชั้นพิเศษในโรงเรียนปกติและเรียนร่วมบางเวลา
- 2.5 ชั้นพิเศษในโรงเรียนปกติ

การจัดการศึกษาเพื่อคนพิการในประเทศไทย แบ่งเป็น 7 รูปแบบดังนี้

1. การบริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มหรือแรกพบความพิการ หมายถึง การให้บริการช่วยเหลือคนพิการตั้งแต่แรกเกิดหรือแรกพบความพิการ ตามความต้องการจำเป็นของแต่ละคน

2. การศึกษาในศูนย์การศึกษาพิเศษ หมายถึง การจัดการศึกษาให้คนพิการแต่ละประเภทในลักษณะของการให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มฟื้นฟูสมรรถภาพ เตรียมความพร้อมทางการศึกษาส่งเสริมการเรียนร่วม และเป็นแหล่งบริการความรู้เรื่องคนพิการ

3. การเรียนร่วม หมายถึง การจัดให้คนพิการเข้าเรียนในสถานศึกษาทั่วไปในรูปแบบต่างๆ ตั้งแต่ระดับปฐมวัยจนถึงอุดมศึกษา ตามความต้องการจำเป็นของแต่ละบุคคล

4. การเรียนในสถานศึกษาเฉพาะความพิการ หมายถึง การจัดให้คนพิการเข้าศึกษาในสถานศึกษาที่จัดการเรียนการสอนเฉพาะคนพิการแต่ละประเภท

5. การศึกษานอกระบบ หมายถึง การจัดการศึกษาให้คนพิการในลักษณะที่มีความยืดหยุ่นในการกำหนดจุดมุ่งหมาย รูปแบบ วิธีการจัดการศึกษา ระยะเวลาของการจัดการศึกษา การวัดและการประเมินผล โดยเนื้อหา และหลักสูตรจะต้องมีความเหมาะสมกับความ ต้องการจำเป็นของแต่ละบุคคล

6. การอาชีวศึกษาและการฝึกอบรมวิชาชีพ หมายถึง การจัดการศึกษาให้คนพิการได้เรียนรู้ มีประสบการณ์และทักษะด้านอาชีพในลักษณะต่างๆ ตามความถนัดและความสามารถของแต่ละบุคคล

7. การศึกษาที่จัดโดยครอบครัว หมายถึง การจัดการศึกษาให้คนพิการโดยครอบครัวและชุมชนเป็นแกนหลักในการจัดการเรียนการสอน

จะเห็นได้ว่ารูปแบบในการจัดการศึกษาพิเศษนั้นจัดไว้หลายรูปแบบด้วยกันเพื่อให้มีความเหมาะสมในการจัดการศึกษาตามสภาพความพิการและความต้องการของแต่ละบุคคลไม่ว่าจะเป็นการจัด โรงเรียนพิเศษเฉพาะทางหรือเป็น โรงเรียนเรียนร่วมที่จัดให้เด็กที่มีความต้องการพิเศษได้เรียนร่วมกับเด็กปกติเต็มเวลาหรือบางเวลาให้เหมาะสมกับระดับความสามารถของเด็กแต่ละคนเพื่อการพัฒนาให้ตรงกับสภาพความพิการและเต็มศักยภาพมากที่สุด

4. ความหมายของเด็กที่มีความต้องการพิเศษ

ผดุง อารยะวิญญู. (2541 : 2) ให้ความหมายของเด็กที่มีความต้องการพิเศษไว้ว่า เด็กที่มีความต้องการพิเศษ หมายถึง เด็กที่มีความต้องการทางการศึกษาแตกต่างไปจากเด็กปกติในด้านเนื้อหา วิธีการ และการประเมินผล

วาริ ธีระจิตร (2541 : 3) ได้กล่าวถึงความหมายของเด็กที่มีความต้องการพิเศษไว้ ดังนี้ เด็กพิเศษ หมายถึง เด็กปกติที่มีลักษณะทางกายภาพหรือพฤติกรรมเบี่ยงเบนไปจากสภาพปกติทางร่างกาย สติปัญญา อารมณ์หรือสังคม ซึ่งความเบี่ยงเบนนี้รุนแรงถึงขั้นกระทบกระเทือนต่อพัฒนาการด้านต่างๆ ของเด็ก

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. (2543 : 11) ได้ให้ความหมายของเด็กที่มีความต้องการพิเศษว่าเด็กที่มีความต้องการพิเศษ หมายถึง เด็กที่มีความต้องการช่วยเหลือทางการศึกษาที่ต่างไปจากเด็กปกติ อันเนื่องมาจากเหตุบกพร่องทางร่างกาย สติปัญญา อารมณ์และสังคม หรือจากความด้อยโอกาส รวมถึงเด็กที่มีความสามารถพิเศษ

จากความหมายที่กล่าวมาพอสรุปได้ว่า เด็กที่มีความต้องการพิเศษ หมายถึงเด็กที่มีความต้องการในการจัดการศึกษาที่แตกต่างไปจากเด็กปกติทั้งในด้านการจัดการเรียนการสอน การประเมินผลที่จัดให้เหมาะสมกับสภาพความต้องการและความแตกต่างของแต่ละบุคคล

5. ประเภทของเด็กที่มีความต้องการพิเศษ

การศึกษาประเภทของเด็กที่มีความต้องการพิเศษ มีหลายท่าน เช่น ผดุง อารยะวิญญู (2541 : 20) ได้จำแนกประเภทของเด็กที่มีความต้องการพิเศษไว้ ดังนี้

1. เด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน
2. เด็กปัญญาอ่อนที่เรียนหนังสือได้
3. เด็กปัญญาอ่อนที่ฝึกได้
4. เด็กปัญญาอ่อนที่มีระดับสติปัญญาต่ำมาก
5. เด็กที่มีความบกพร่องทางสายตา
6. เด็กที่มีความบกพร่องทางร่างกาย
7. เด็กที่มีปัญหาทางพฤติกรรม
8. เด็กที่มีปัญหาในการเรียนรู้
9. เด็กเจ็บป่วยเรื้อรังในโรงพยาบาล
10. เด็กปัญญาเลิศ
11. เด็กออทิสติก
12. เด็กที่มีความบกพร่องซ้ำซ้อน

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2543 : 11) ได้จำแนกประเภทของเด็กที่มีความต้องการพิเศษไว้ 10 ประเภท ดังนี้

1. เด็กที่มีความบกพร่องทางการเห็น
2. เด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน
3. เด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา
4. เด็กที่มีความบกพร่องทางร่างกายหรือการเคลื่อนไหว
5. เด็กที่มีปัญหาในการเรียนรู้
6. เด็กที่มีปัญหาทางพฤติกรรม
7. เด็กออทิสติก
8. เด็กสมาธิสั้น
9. เด็กที่มีความบกพร่องซ้ำซ้อน

10. เด็กที่มีความสามารถพิเศษ

พระราชบัญญัติการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ พ.ศ. 2534 ได้แบ่งประเภทของคนพิการดังต่อไปนี้

1. คนพิการทางการมองเห็น
2. คนพิการทางการได้ยินหรือการสื่อความหมาย
3. คนพิการทางกายหรือการเคลื่อนไหว
4. คนพิการทางจิตใจหรือพฤติกรรม
5. คนพิการทางสติปัญญาหรือการเรียนรู้

จากที่กล่าวมาข้างต้นเด็กที่มีความต้องการพิเศษ สามารถแยกประเภทของเด็กที่มีความต้องการพิเศษทางด้านการศึกษาได้ดังนี้

1. เด็กที่มีความบกพร่องทางการเห็น
2. เด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน
3. เด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญา
4. เด็กที่มีความบกพร่องทางร่างกายหรือการเคลื่อนไหว
5. เด็กที่มีปัญหาทางการเรียนรู้
6. เด็กที่มีปัญหาทางพฤติกรรม
7. เด็กออทิสติก
8. เด็กปัญญาเลิศ
9. เด็กสมาธิสั้น
10. เด็กเจ็บป่วยเรื้อรังในโรงพยาบาล
11. เด็กที่มีความบกพร่องซ้ำซ้อน

การเรียนรู้ร่วม

1. ความหมายของการเรียนรู้ร่วม

ผดุง อาระยะวิญญู (2533 : 188) กล่าวถึงความของการเรียนรู้ร่วมไว้ว่า เป็นการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษวิธีหนึ่ง ซึ่งนำเด็กที่มีความต้องการพิเศษเข้าเรียนร่วมในชั้นเดียวกับเด็กปกติ เพื่อทดแทนวิธีเดิมที่จัดการเรียนเป็นกลุ่มประเภทของความพิการ (โครงการสัมมนาฯ, สถาบันราชภัฏสวนดุสิต. 2-4 มิถุนายน : 2544)

เบญญา ชลธำรันท (2532 : 2) ให้ความหมายว่า การเรียนร่วมเป็นการรวมเอาเด็กพิเศษเข้าไปในระบบการศึกษาปกติมีการร่วมกิจกรรมและการใช้เวลาว่างช่วงใดช่วงหนึ่งในแต่ละวันระหว่างเด็กที่มีความต้องการพิเศษกับเด็กปกติ

สุกัญญา จำเพชร (2538 : 9) กล่าวว่า การเรียนร่วม หมายถึง การเปิดโอกาสให้เด็กที่มีความต้องการพิเศษเจริญเติบโตเต็มที่ตามความสามารถของตน ในการร่วมกิจกรรมต่างๆ กับเด็กปกติทั้งกิจกรรมในห้องเรียนและกิจกรรมนอกห้องเรียน เพื่อส่งเสริมวุฒิภาวะทางด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ และสังคม

เกียร์ฮาร์ทและไวชาน (Gearheart and Weishahn. 1980 : 3) กล่าวว่า โนทัศน์ของการเรียนร่วม คือการร่วมกิจกรรมในชั้นปกติให้มากที่สุด โดยที่มีการให้ความช่วยเหลือแก่รูปปกติ ส่วนนักการศึกษาอีกหลายคนถือว่าการเรียนร่วมเป็นการจัดการศึกษาสำหรับเด็กพิเศษ โดยมีพื้นฐานอยู่บนความเชื่อว่า เด็กแต่ละคนควรได้รับการศึกษาในสภาพแวดล้อมที่จำกัดน้อยที่สุด ที่ซึ่งเขาจะได้รับตอบสนองต่อความต้องการจำเป็นทางการศึกษาอย่างเหมาะสม ดังนั้น ระบบการเรียนร่วมที่แท้จริงจะต้องมีทั้งองค์ประกอบของการอยู่ร่วมในชั้นเรียนปกติ และองค์ประกอบของการรับบริการช่วยเหลือสนับสนุนจากครูการศึกษาพิเศษ

คอฟแมนและคนอื่นๆ (Kauffman and others. 1981 : 35) ให้ความหมายของการเรียนร่วมไว้อย่างครอบคลุมว่าเป็น “การรวมเด็กพิเศษไว้กับเด็กปกติ ในด้านเวลา ด้านการเรียนการสอนและด้านสังคม โดยมีพื้นฐานอยู่บนกระบวนการวางแผนทางการศึกษาเป็นรายบุคคลและต่อเนื่อง และมีการกำหนดแบ่งหน้าที่รับผิดชอบกันระหว่างบุคลากรฝ่ายบริหาร ฝ่ายสอนและฝ่ายสนับสนุน ทั้งในด้านการศึกษาปกติและด้านการศึกษาพิเศษ

สรุปได้ว่า การเรียนร่วมหมายถึงการจัดเด็กที่มีความต้องการพิเศษที่ได้รับการเตรียมความพร้อมและมีความพร้อมในการปรับตัวให้อยู่ร่วมกับเด็กปกติตามสภาพความพร้อม อาจจะเป็นการเรียนร่วมตลอดเวลาหรือการเรียนร่วมบางเวลาซึ่งเป็นความร่วมมือกันระหว่างครูในชั้นปกติและครูการศึกษาพิเศษในการประสานความร่วมมือจัดการเรียนการสอนที่มีความเหมาะสมตามระดับความสามารถของนักเรียนเพื่อการพัฒนาให้ได้เต็มศักยภาพ สามารถอยู่ร่วมกับบุคคลอื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข

2. ทฤษฎีพื้นฐานของการเรียนร่วม

ในการจัดการศึกษาพิเศษ เพื่อประโยชน์สำหรับเด็กให้ได้รับการพัฒนาที่เต็มศักยภาพ จำเป็นต้องจัดตามความเหมาะสม โดยพิจารณาตามความต้องการและความสามารถของเด็ก ดังที่ ผดุง อารยะวิญญู (2533 : 7)

1. สังคมมนุษย์ มีทั้งคนปกติและผู้ที่มีความบกพร่องต่างๆ เมื่อสังคมไม่สามารถแยกคนที่มีความบกพร่องออกจากสังคมปกติได้ ดังนั้น จึงไม่ควรแยกการศึกษาเฉพาะด้านใดด้านหนึ่ง ควรให้เด็กพิเศษเรียนร่วมกับเด็กปกติ

2. เด็กพิเศษ มีความต้องการและความสามารถ ซึ่งต่างจากเด็กปกติ ดังนั้น ควรจัดรูปแบบและวิธีการศึกษาให้แตกต่างไปจากเด็กปกติ เพื่อให้เด็กมีศักยภาพในการเรียนรู้อย่างเต็มที่

3. เด็กแต่ละคนมีความสามารถแตกต่างกัน ไม่ว่าจะเป็นเด็กปกติหรือเด็กพิเศษ การศึกษาจะช่วยให้ความสามารถของเด็กแต่ละคนปรากฏเด่นชัดขึ้น

4. เด็กแต่ละคนมีพื้นฐานต่างกันทางการเลี้ยงดูจากครอบครัว เศรษฐกิจ สังคม การศึกษา สติปัญญา และทักษะ การศึกษาจะช่วยให้แต่ละคนได้เรียนรู้เพื่อการปรับตัวเข้าหากันและให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงของโลก

5. เด็กแต่ละคนมีความแตกต่างกันในด้านร่างกาย สติปัญญา อารมณ์และสังคม การจัดการศึกษาจึงต้องจัดเพื่อพัฒนาทุกด้านให้สูงสุด ตามความสามารถของแต่ละบุคคล

จากทฤษฎีข้างต้นจะเห็นได้ว่าเด็กทุกคนมีความแตกต่างกัน ไม่ว่าจะเป็นเด็กปกติหรือเด็กที่มีความต้องการพิเศษที่ต้องได้รับการจัดการศึกษาที่เหมาะสมกับสภาพและความสามารถของเด็กแต่ละคนซึ่งสังคมไม่ควรที่จะแบ่งแยกการศึกษาทุกคนควรได้รับการศึกษาเพื่อการเปลี่ยนแปลงปรับตัวเข้าหากันอยู่ร่วมกันได้อย่างมีความสุข

3. รูปแบบการจัดการเรียนร่วม

ผดุง อารยะวิญญู กล่าวถึงรูปแบบการจัดการเรียนร่วมไว้ดังนี้

1. การเรียนร่วมในชั้นปกติ เป็นการจัดเด็กที่มีความต้องการพิเศษเข้าเรียนร่วมกับเด็กปกติ และเรียนเหมือนกับเด็กปกติทุกประการ เด็กที่จะเข้าเรียนในลักษณะนี้ได้ควรเป็นเด็กที่มีความพิการน้อย มีความฉลาดและมีความพร้อมในด้านการเรียน ตลอดจนวุฒิภาวะทางอารมณ์และทางสังคม

2. การเรียนร่วมในชั้นปกติและมีครูพิเศษให้คำแนะนำปรึกษา การเรียนร่วมวิธีนี้ คล้ายคลึงกับวิธีแรก กล่าวคือ นักเรียนที่มีความต้องการพิเศษเรียนร่วมกับเด็กปกติเต็มเวลา แต่มีครูการศึกษาพิเศษคอยช่วยเหลือครูประจำชั้นและครูประจำวิชา ครูการศึกษาพิเศษนี้อาจเรียกว่า “ครูที่ปรึกษา” ครูประเภทนี้ไม่ทำการสอนโดยตรง แต่ให้คำแนะนำแก่ครูที่สอนเด็ก เช่น แนะนำชี้แจงให้ครูที่สอนชั้นเรียนร่วมเข้าใจความต้องการ และความสามารถของเด็กที่มีความต้องการพิเศษช่วยกำหนดวัตถุประสงค์ในการเรียนรู้ ให้คำแนะนำเกี่ยวกับวิธีสอน ตลอดจนการปฏิบัติต่อเด็กจัดสภาพแวดล้อมให้เอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้ของเด็ก และช่วย ประเมินพัฒนาการในการเรียนรู้ของเด็กที่มีความต้องการพิเศษ เป็นต้น

3. การเรียนร่วมในชั้นปกติและรับบริการจากครูเวียนสอน เป็นลักษณะการจัดเด็กที่มีความต้องการพิเศษเรียนร่วมกับเด็กปกติและรับบริการด้านการสอนเพิ่มเติมจากครูการศึกษาพิเศษซึ่งจะเดินทางไปตามโรงเรียนต่างๆ เพื่อให้ความช่วยเหลือแก่เด็กเนื่องจากมีจำนวนเด็ก ในแต่ละโรงเรียนไม่มากนัก (อาจจะประมาณ 2-3 คนต่อโรงเรียน) ครูจึงเดินทางจาก โรงเรียนหนึ่งไปยังอีกโรงเรียนหนึ่งเมื่อครบสัปดาห์ก็วนกลับมาสอนเด็กกลุ่มเดิมในโรงเรียน เดิมอีก จึงเรียกครูประเภทนี้ว่า “ครูเดินสอนหรือครูเวียนสอน”

4. การเรียนร่วมในชั้นปกติและบริการจากครูเสริมวิชาการ ครูเสริมวิชาการ หรือครู การศึกษาพิเศษที่ปฏิบัติงานประจำในห้องเสริมวิชาการนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ จะเข้ามา เรียนกับครูเสริมวิชาการ วันละ 1-2 ชั่วโมงหรือมากกว่านั้น ขึ้นอยู่กับความต้องการ พิเศษของเด็กทุกคนที่เข้ามาเรียนในห้องนี้จะต้องมีตารางเรียนที่กำหนดไว้แน่นอน ครูเสริม วิชาการอาจมีคนเดียวหรือหลายคนก็ได้ขึ้นอยู่กับจำนวนเด็กแต่ละประเภทของเด็กที่มีความ ต้องการพิเศษ การสอนเด็กอาจจะกระทำเป็นรายบุคคลหรือสอนเป็นกลุ่มเล็กๆ ก็ได้ และสอน ในเนื้อหาที่เด็กไม่ได้รับการสอนในชั้นปกติ หรือเนื้อหาที่เด็กมีปัญหา นอกจากสอนเด็กที่มีความ ต้องการพิเศษแล้วครูเสริมวิชาการยังมีหน้าที่ในการให้คำแนะนำปรึกษาแก่ครูปกติในการ ปฏิบัติต่อเด็กประเภทนี้อีกด้วย

5. ชั้นพิเศษในโรงเรียนปกติและเรียนร่วมบางเวลา เป็นการจัดเด็กที่มีความต้องการ พิเศษไว้ในชั้นเดียวกันเป็นกลุ่มเล็ก มีครูประจำชั้นสอนแทบทุกวิชา ยกเว้นบางวิชาที่เด็กต้อง ไปเรียนร่วมกับเด็กปกติ เช่น พลศึกษา ศิลปศึกษาและกิจกรรมนอกหลักสูตรอื่นๆ

6. ชั้นพิเศษในโรงเรียน เป็นการจัดเด็กพิเศษที่มีความบกพร่องประเภทเดียวกันไว้ เป็นกลุ่มเดียวกันและเป็นกลุ่มขนาดเล็ก เด็กเหล่านี้เรียนในชั้นพิเศษตลอดเวลา ครูประจำชั้น

สอนทุกวิชา การเรียนร่วมในลักษณะนี้เหมาะสำหรับเด็กที่มีความพิการค่อนข้างมาก (ผดุง
อารยะวิญญู. 2541 : 16 – 17)

กรมสามัญศึกษา. (2543 : 43) การเรียนร่วมระหว่างเด็กที่มีความต้องการพิเศษกับ
เด็กปกติ อาจกระทำได้หลายลักษณะต่อไปนี้เป็นวิธีการเรียนร่วม ซึ่งปฏิบัติกันอยู่ในหลาย
ประเทศ และประสบความสำเร็จพอสมควรรูปแบบการจัดการเรียนร่วมมีดังนี้

การเรียนร่วม ตามความหมายในศัพท์ภาษาอังกฤษที่มีความหมายเกี่ยวกับการเรียน
ร่วม 2 ความหมาย คือ

Integration หมายถึง การเรียนร่วมบางเวลา

Mainstreaming หมายถึง การเรียนร่วมเต็มเวลา

การเรียนร่วมบางเวลา (Integration) หมายถึง การที่เด็กที่มีความต้องการพิเศษเข้า
เรียนในโรงเรียนเดียวกันกับเด็กปกติ แต่เด็กเหล่านี้ อาจถูกจัดให้อยู่รวมกันเป็นชั้นพิเศษใน
โรงเรียนปกติเด็กเรียนวิชาหลักในชั้นพิเศษ โดยมีครูประจำชั้นเป็นผู้สอน แต่ในบางวิชาซึ่ง
ส่วนมากไม่ใช่วิชาทักษะเด็กมีโอกาสไปเรียนร่วมกับเด็กปกติ เช่น วิชาพลศึกษา วิชาดนตรี
เป็นต้น หรือเด็กอาจมีส่วนร่วมกิจกรรมต่างๆ ของโรงเรียน เช่น กิจกรรมลูกเสือ เนตรนารี
กีฬา งานแสดงต่างๆ ของโรงเรียน เป็นต้น โดยคาดหวังว่าเด็กที่มีความต้องการพิเศษจะมี
โอกาสแสดงออกและมีปฏิสัมพันธ์กับเด็กปกติ

การเรียนร่วมเต็มเวลา (Mainstreaming) หมายถึง การจัดให้เด็กที่มีความต้องการ
พิเศษได้มีโอกาสเรียนในชั้นเรียนเดียวกับเด็กปกติ ตลอดเวลาที่เด็กอยู่ในโรงเรียนเด็กปกติ
ได้รับบริการการเรียนการสอนและบริการนอกห้องเรียนอย่างไร เด็กที่มีความต้องการพิเศษก็
ได้รับบริการเช่นเดียวกัน จุดประสงค์สำคัญของการเรียนร่วมเต็มเวลาคือเพื่อให้เด็กเข้าใจซึ่ง
กันและกันตอบสนองความต้องการซึ่งกันและกันมีปฏิสัมพันธ์ ซึ่งกันและกันระหว่างเด็กปกติ
กับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ เด็กปกติจะยอมรับความหลากหลายของมนุษย์ เข้าใจว่าคนเรา
เกิดมาไม่จำเป็นต้องเหมือนกันทุกอย่างท่ามกลางความแตกต่างกันของมนุษย์เรานั้นเราก็
ต้องการความรักความสนใจความเอาใจใส่ เช่นเดียวกันทุกคน

1. การเรียนร่วมในชั้นปกติเต็มเวลา เป็นการจัดเด็กพิการเข้าเรียนร่วมกับเด็กปกติ
และเรียนเหมือนกับเด็กปกติทุกประการ เด็กที่เข้าเรียนในลักษณะนี้ควรเป็นเด็กพิการที่
สามารถใช้เครื่องมือ สื่อหรืออุปกรณ์ช่วยเหลือชดเชยความสามารถได้และมีระดับความพร้อม
ตลอดจนวุฒิภาวะทางอารมณ์และสังคมอยู่ในเกณฑ์ที่ใกล้เคียงหรือเท่ากับเด็กปกติ ไม่ก่อให้เกิด
การรบกวนระบบห้องเรียน

2. เรียนร่วมในชั้นปกติและมีครูการศึกษาพิเศษให้คำแนะนำ เป็นการจัดให้เด็กพิการเรียนร่วมกับเด็กปกติโดยมีครูการศึกษาพิเศษเป็นผู้ให้คำแนะนำปรึกษาแก่ผู้บริหารและผู้ที่เกี่ยวข้องตลอดจนเด็กพิการในเรื่องต่างๆ เช่น การจัดทำโปรแกรมการศึกษาเฉพาะบุคคล การกำหนดวัตถุประสงค์ในการเรียนร่วม การจัดสภาพแวดล้อม สิ่งอำนวยความสะดวก บริการและความช่วยเหลืออื่นใดให้อำนวยต่อการเรียนรู้และการประเมินพัฒนาการการเรียนรู้ของเด็กพิการเป็นต้น

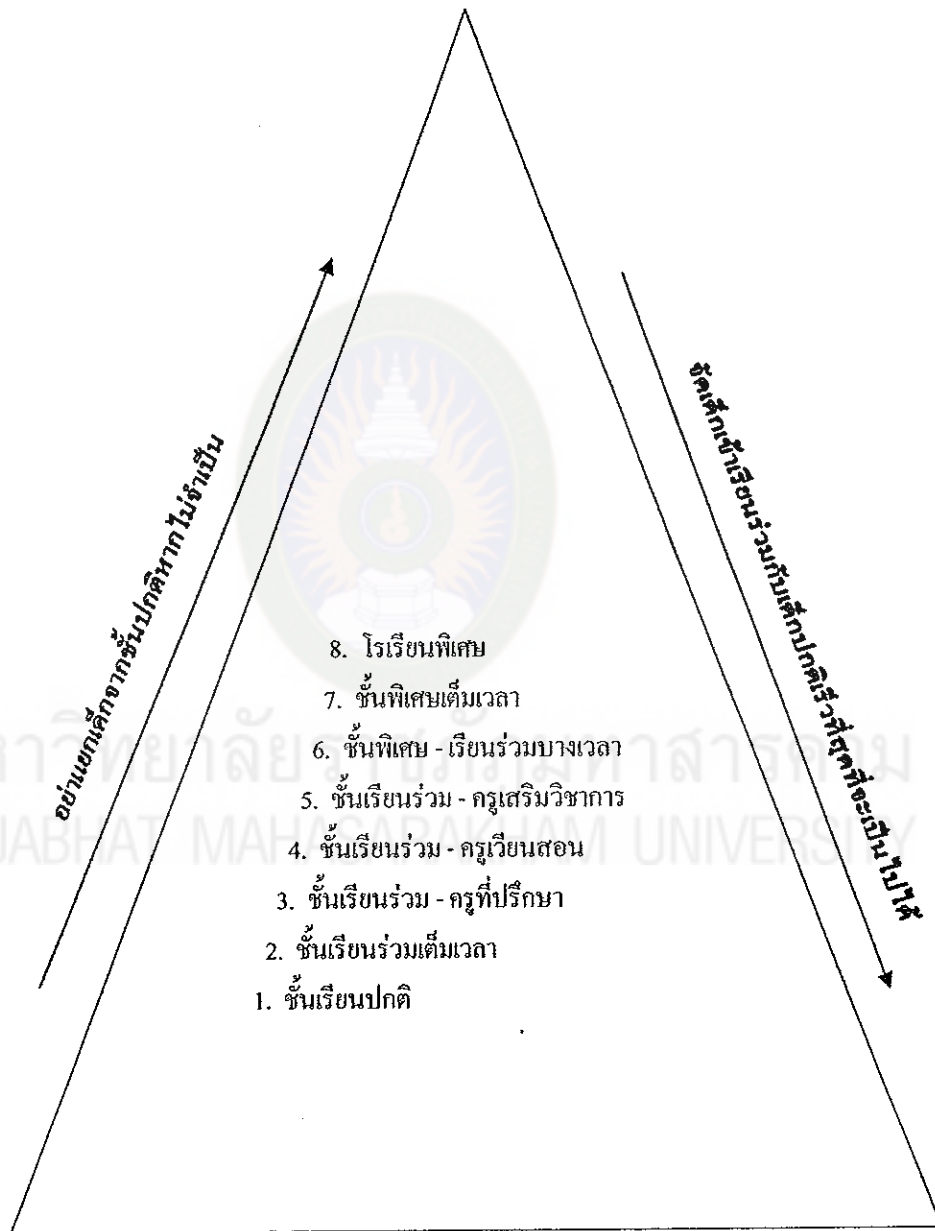
3. เรียนร่วมในชั้นเรียนปกติและรับบริการจากครูเดินสอน เป็นการจัดเด็กพิการเรียนร่วมกับเด็กปกติและรับบริการด้านการสอนเพิ่มเติมจากครูเดินสอนซึ่งจะเดินทางไปตามโรงเรียนต่างๆ เพื่อให้ความช่วยเหลือแก่เด็กพิการและเป็นที่ปรึกษาแก่ครูผู้สอนที่เกี่ยวข้องในกรณีที่มีจำนวนเด็กพิการกระจายกันอยู่หลายโรงเรียนควรมีครูเดินสอนรับผิดชอบเด็กพิการไม่น้อยกว่า 3 คนต่อครู 1 คน โดยครูเดินสอนเดินทางไปช่วยเหลือเด็กพิการเรียนร่วมในสถานศึกษาต่างๆ ตามเวลาที่ได้กำหนดไว้ล่วงหน้า ซึ่งผู้รับผิดชอบโครงการในสถานศึกษาและผู้เรียนได้รับทราบและเห็นชอบร่วมกันแล้ว

4. เรียนร่วมในชั้นเรียนปกติและรับบริการจากครูสอนเสริม เป็นการจัดเด็กพิการเรียนร่วมกับเด็กปกติและรับบริการด้านการสอนเพิ่มเติมจากครูสอนเสริม ซึ่งมีหน้าที่รับผิดชอบการสอนเสริมหรือทบทวนวิชาซึ่งเด็กพิการเรียนไม่ทันในห้องเรียนปกติโดยจัดให้บริการในห้องสอนเสริมซึ่งเป็นแหล่งความรู้ศูนย์รวมสื่อการเรียนการสอนที่ผู้เรียนจำเป็นต้องใช้เพื่อสนับสนุนการเรียนร่วม ผู้เรียนอาจรับการสอนเสริมเป็นรายบุคคลหรือรายกลุ่ม ตามตารางนัดหมายประจำวัน โดยมีสัดส่วนเด็กพิการไม่น้อยกว่า 6 ต่อครู 1 คนหรือตามเกณฑ์ที่คณะกรรมการข้าราชการครูกำหนด

5. ชั้นพิเศษในโรงเรียนทั่วไปและเรียนร่วมบางเวลา เป็นการจัดการเรียนร่วมโดยจัดให้เด็กพิการที่มีความบกพร่องประเภทเดียวกันเรียนในห้องเรียนเดียวกัน ยกเว้นบางวิชาที่จัดให้เด็กพิการไปเรียนร่วมกับคนทั่วไป เช่น พลศึกษา ศิลปศึกษา คณิตศาสตร์ หรือกิจกรรมนอกหลักสูตรต่างๆ

6. ชั้นพิเศษในโรงเรียนทั่วไป เป็นการจัดการศึกษาให้เด็กพิการโดยจัดให้เด็กพิการที่มีความพิการประเภทเดียวกันเรียนในห้องเรียนเดียวกันตลอดเวลา โดยห้องเรียนของเด็กพิการนี้ อยู่ในโรงเรียนทั่วไปการจัดการจัดการเรียนร่วมในลักษณะใดนั้น ควรพิจารณาจากความพร้อมของผู้เรียนทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ สังคมและสติปัญญา เป็นสำคัญ (กองการศึกษาเพื่อคนพิการ. 2543 : 10)

การจัดการเรียนร่วมในลักษณะใดนั้น ขึ้นอยู่กับสภาพความพิการและความพร้อมของเด็ก เด็กที่มีความพิการน้อย และมีความพร้อมสูง อาจจัดให้เรียนร่วมเต็มเวลา เด็กที่มีความพิการมากขึ้น และมีความพร้อมน้อย อาจจัดให้เรียนในชั้นเรียนพิเศษลดหลั่นกันลงไป ตามภาพประกอบ และขยายรูปแบบเพิ่มเติม ดังนี้

แผนภาพประกอบที่ 1 รูปแบบการจัดการศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ (ศดุข อารยะวิญญู. 2542 : 224 ; อ้างอิงจาก Reynolds and Birch. 1977 Teaching Exceptional Children in All America's Schools)

179472

2703336

070445

วาริ อธิระจิตร (2537 : 16-18) ได้จัดรูปแบบของการจัดการเรียนร่วมไว้ดังนี้
รูปแบบที่ 1 การเรียนร่วมในชั้นเรียนปกติเต็มเวลา

การจัดบริการสำหรับเด็กพิเศษลักษณะนี้ จัดให้กับเด็กที่มีความพิการไม่มาก หลังจากเด็กได้รับการบำบัดรักษา หรือฟื้นฟูสมรรถภาพในด้านที่จำเป็นก็สามารถเรียนร่วมกับเด็กปกติได้ ทั้งนี้อาจมีอุปกรณ์เครื่องมือพิเศษ ช่วยทางการศึกษา เช่น เครื่องช่วยฟัง รวมทั้งการให้บริการแนะแนวแก่ครูในชั้นเรียนปกติด้วย ในกรณีเด็กปัญญาเลิศ เด็กที่มีความสามารถเรียนร่วมในลักษณะนี้เพียงแต่ปรับ โปรแกรมการสอนและวิธีการสอนให้เหมาะสมกับสภาพความสนใจและความสามารถของเด็กแต่ละประเภท

รูปแบบที่ 2 การเรียนร่วมในชั้นปกติ โดยได้รับการบริการพิเศษ

การจัดบริการ โดยให้เด็กพิเศษเรียนในชั้นปกติเป็นเวลา โดยได้รับการบริการต่างๆ เพิ่มเติมเช่น ได้รับการสอนเสริมบางวิชาจากครูการศึกษาพิเศษ เช่น ฝึกพูด ฝึกให้คุ้นเคยกับสภาพแวดล้อม และการเคลื่อนไหว และ โปรแกรมพิเศษของเด็กปัญญาเลิศ เป็นต้น โดยเด็กได้รับการเป็นรายบุคคลและเป็นกลุ่ม

รูปแบบที่ 3 การเรียนในชั้นเรียนพิเศษในโรงเรียนปกติ

จัดให้แก่เด็กที่มีความบกพร่องค่อนข้างมาก รวมทั้งเด็กที่มีความสามารถสูงจนไม่สามารถเรียนร่วมกับเด็กปกติได้ ควรจัดบริการพิเศษให้ เช่น กายภาพบำบัด อาชีวบำบัด การแก้ไขการพูด การฝึกฟังตลอดจนการเพิ่มความรู้สำหรับเด็กที่มีความสามารถสูง เป็นต้น

รูปแบบที่ 4 การจัดโรงเรียนพิเศษ

เด็กพิเศษที่มีความบกพร่องมาก และไม่สามารถเรียนร่วมกับเด็กปกติได้ ครูการศึกษาพิเศษที่สอนจำเป็นต้องมีความรู้พิเศษสอนประจำในโรงเรียนพิเศษ

รูปแบบที่ 5 การจัดการศึกษาพิเศษนอกโรงเรียน

คือการจัดการศึกษาในโรงพยาบาล สถานพักฟื้น สถานรับเลี้ยงดูเด็กและที่บ้าน เป็นต้นเป็นการจัดให้แก่เด็กพิการทางกายและสุขภาพ หรือเด็กปัญญาอ่อน

ในประเทศออสเตรเลีย ได้จัดการเรียนร่วมสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ในรูปแบบต่างๆ ดังต่อไปนี้ แอชแมนและเอลกินท์ (สุรินท์ ยอดคำแปง. 2542 :26 ;

อ้างอิงจาก Ashman and Elkins. 1990 : 17 Educating Children With Special Needs)

1. ชั้นเรียนร่วมในโรงเรียนปกติ เด็กที่มีความต้องการพิเศษจะเข้าเรียนในโรงเรียนปกติ โดยไม่มีข้อแม้ใดทั้งสิ้น ยกเว้นต่อเมื่อโรงเรียนจะพิสูจน์ได้ว่ามีบริการอื่นที่ดีกว่า และเหมาะสมกว่าสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษคนนั้น

2. ชั้นเรียนร่วมในชั้นปกติมีครูการศึกษาพิเศษช่วยเหลือ โดยมีครูเวียนสอนช่วยเหลือเด็กที่มีความต้องการพิเศษ มีครูสอนเสริมวิชาประจำในโรงเรียน เพื่อช่วยเตรียมการสอนให้เด็กที่มีความต้องการ นักการศึกษาพิเศษจะไปช่วยเมื่อมีเหตุการณ์พิเศษ เช่น โรงเรียนมีเงินจะจัดหาเก้าอี้ล้อเลื่อนให้เด็ก หรือการทำโปรแกรมการสอนเป็นรายบุคคล ซึ่งจะทำให้เกิดผลดีต่อการเรียนการสอนของเด็กที่มีความต้องการพิเศษ นักการศึกษาพิเศษจะช่วยเหลือ และแก้ไขปัญหาที่มีต่อเด็กที่มีความต้องการพิเศษ

3. ชั้นพิเศษในโรงเรียนปกติ เด็กที่มีความต้องการพิเศษจะเรียนในชั้นพิเศษ ซึ่งจัดสภาพการเรียนการสอน สภาพแวดล้อมที่พัฒนาให้เด็กที่มีความสามารถทำอะไรได้ตามเกณฑ์จะได้เลื่อนชั้นไปเรียนในชั้นปกติเต็มเวลา หรือบางเวลา การจัดแบบนี้เป็นการเตรียมพร้อมให้เด็กเข้าสู่สังคมปกติ

4. ชั้นเตรียมความพร้อมตั้งแต่แรกเกิด เด็กที่มีความต้องการพิเศษจะได้การเลี้ยงดูและเตรียมความพร้อมทุกด้าน เพื่อให้พัฒนาเท่ากับเด็กปกติ ตั้งแต่แรกเกิด บริบาลอนุบาล ประถมศึกษา และมัธยมศึกษา ค่อยๆมาเป็นลำดับในชั้นเรียนปกติ เป็นการลดจำนวนโรงเรียนการศึกษาพิเศษไปเรื่อยๆ จนกว่าจะไม่มีโรงเรียนพิเศษต่อไป

5. ชั้นเรียนแบบผสมผสาน เด็กที่มีความต้องการพิเศษจะเรียนในชั้นพิเศษ ซึ่งจัดสภาพการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาเด็กให้มีความพร้อมในการเรียน และความเป็นอยู่ในสภาพปกติ จนกว่าเด็กจะเรียนรู้ในชั้นปกติได้ โดยจัดครูการศึกษาพิเศษเข้าช่วยเหลือ ผสมกับรูปแบบชั้นพิเศษในโรงเรียนปกติ

6. ชั้นเรียนอาสาสมัคร เด็กที่มีความต้องการพิเศษจะได้รับการฝึก และฟื้นฟูสมรรถภาพ เพื่อเตรียมความพร้อมให้พัฒนาการทุกด้านตามลำดับอายุตั้งแต่แรกเริ่ม จากบุคลากรอาสาสมัคร จนสามารถเรียนในชั้นปกติ ซึ่งครูประจำชั้นจะต้องเต็มใจ และอาสาสมัครรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษไว้ในชั้นเรียนของตน ขณะเดียวกันมหาวิทยาลัยจะส่งครูการศึกษาพิเศษไปช่วยในฐานะผู้ร่วมงานพิเศษ และให้การอบรมครูประจำการแก่โรงเรียน ในเรื่องของหลักสูตร และเทคนิคการสอน ซึ่งเป็นวิธีการกระจายการเรียนร่วมให้ทั่วถึง

รูปแบบการจัดการเรียนร่วม ตามแนวความคิดของ ดิโน (สุรินทร์ ยอดคำแปง.2542 : 27 ; อ้างอิงจาก Deno. 1970 : 299 Exceptional Children) เป็นรูปแบบที่มีการพัฒนาเพื่อให้เกิดความเหมาะสมตามสภาพ โดยกำหนดรูปแบบไว้ดังนี้

1. การเรียนร่วมในชั้นปกติ เด็กที่มีความต้องการพิเศษที่มีความพร้อมพอที่จะช่วย

ตนเองได้ โดยไม่ต้องรับบริการพิเศษ จะได้เข้าเรียนในชั้นปกติ แต่เด็กที่ไม่พร้อมตามกำหนดไว้ซึ่งเรียนในชั้นปกติ จะได้รับบริการพิเศษบ้างตามความจำเป็น เพียงเล็กน้อย

2. การเรียนร่วมในชั้นปกติมีครูเวียนสอน เด็กที่มีความต้องการพิเศษจะเรียนในชั้นปกติ เมื่อครูเวียนสอนมาจะสอนเสริมให้แก่เด็กที่มีความต้องการพิเศษ ตามความต้องการเฉพาะรายหรือกรณีปัญหากลุ่มย่อย

3. เรียนร่วมในชั้นปกติมีการสอนเสริมวิชาการ เด็กที่มีความต้องการพิเศษมีตารางกำหนดเวลาที่จะต้องเข้าห้องเสริมวิชาการ โดยครูเสริมวิชาการเป็นผู้กำหนดการเรียนการสอนตามความจำเป็นพิเศษเป็นรายกรณี หรือเป็นกลุ่มย่อย นอกเหนือจากเด็กปกติ

4. ชั้นเรียนพิเศษร่วมกับการเรียนร่วมชั้นปกติบางเวลา เด็กที่มีความต้องการพิเศษจะเรียนกับครูประจำชั้นในชั้นพิเศษร่วมกับเด็กที่มีความต้องการพิเศษประเภทเดียวกัน แต่บางเวลา หรือบางวิชา เด็กที่มีความต้องการพิเศษที่มีความพร้อมจะไปเรียนร่วมกับเด็กปกติ

5. ชั้นพิเศษเต็มเวลาในโรงเรียนปกติ เด็กที่มีความต้องการพิเศษจะเรียนในชั้นพิเศษ ซึ่งมีเด็กที่มีความต้องการพิเศษประเภทเดียวกันในทุกวิชาเต็มเวลา แต่จะมีโอกาสร่วมกิจกรรมเสริมหลักสูตรกับเด็กปกติตามสมควร

กรมสามัญศึกษา (2543 : 14) ได้กำหนดรูปแบบของการเรียนร่วมไว้ 8 ประการ ดังนี้

1. การเรียนร่วมในชั้นปกติ ปฏิบัติเช่นเดียวกับเด็กปกติทุกประการ
2. การเรียนร่วมในชั้นปกติ รับบริการที่จำเป็นจากครูการศึกษาพิเศษ
3. การเรียนร่วมในชั้นปกติ บางวิชาร่วมกับการเรียนในชั้นพิเศษบางเวลา
4. การเรียนร่วมในชั้นปกติ ทุกวิชามีครูการศึกษาพิเศษช่วยเหลือเป็นรายบุคคล
5. การเรียนในชั้นพิเศษ มีนักเรียนปกติมาเรียนร่วม
6. การเรียนในชั้นพิเศษ มีนักเรียนปกติเรียนร่วมบางวิชา บางวิชาเด็กที่มีความต้องการพิเศษจะเรียนกับเด็กพิเศษห้องอื่น นักเรียนปกติจะไปเรียนกับเด็กปกติด้วยกัน
7. การเรียนในชั้นพิเศษในโรงเรียนปกติ และร่วมกิจกรรมนอกหลักสูตรกับนักเรียนปกติ
8. การเรียนในชั้นพิเศษในโรงเรียนปกติ และร่วมกิจกรรมของโรงเรียนตามโอกาสสมควร

โครงการจัดการเรียนร่วมของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ได้กำหนดรูปแบบในการจัดการเรียนร่วม 3 รูปแบบใหญ่ๆ ดังนี้

1. เข้าเรียนในชั้นปกติเหมือนเด็กปกติทุกวิชา
 2. เรียนร่วมเป็นบางวิชาที่สามารถเรียนได้
 3. อยู่ร่วมในโรงเรียนเดียวกัน โดยเรียนในชั้นพิเศษในกลุ่มเฉพาะของตน แต่จะทำกิจกรรมต่างๆ ทางสังคมร่วมกัน
- (ศรียา นิยมธรรม. 2539 : 57)

จากรูปแบบของการเรียนร่วมในรูปแบบต่างๆ จะเห็นได้ว่าการจัดให้เหมาะสมสอดคล้องกับสภาพความจำเป็นของเด็กพิเศษแต่ละประเภท นอกจากนี้ควรจัดเตรียมเพื่อการเรียนร่วมด้านต่างๆ ให้พร้อมที่จะดำเนินการบริการเพื่อพัฒนาความสามารถ ในการเรียนการสอน และการดำรงชีวิตร่วมกับสังคมปกติอย่างมีประสิทธิภาพ โดยจะต้องคัดเลือกเด็กพิเศษแต่ละประเภทให้เข้าเรียนร่วม อย่างถูกวิธี และเหมาะสมกับสภาพความบกพร่อง จึงจะทำให้การจัดการเรียนร่วมเป็นไปตามกำหนดและบรรลุตามเป้าหมาย (บังอร ต้นปาน. 2535 : 45)

สรุปได้ว่าการจัดการเรียนร่วมเป็นการให้เด็กที่มีความต้องการพิเศษได้เรียนรู้หรือปรับพฤติกรรมให้ใกล้เคียงกับเด็กปกติโดยการเรียนแบบเด็กปกติ แต่เด็กพิเศษก็มีข้อจำกัดในหลายๆ ด้านจึงควรที่จะจัดการเรียนการสอนที่เหมาะสมกับระดับความพิการ ซึ่งการจัดการเรียนร่วมสามารถจัดได้หลายรูปแบบไม่ว่าจะเป็นการเรียนร่วมบางเวลาหรือเรียนร่วมเต็มเวลาในการจัดการเรียนร่วมจำเป็นอย่างยิ่งจะต้องดูความพร้อมความเหมาะสมที่จะจัดให้เด็กที่มีความต้องการพิเศษเข้าไปเรียนร่วมในรูปแบบใดเพื่อเด็กได้รับการพัฒนาที่เหมาะสมถ้าเด็กมีความพร้อมมากสามารถเรียนร่วมได้เต็มเวลาก็ให้เด็กเข้าเรียนร่วมเต็มเวลาแต่ถ้าเด็กมีความพร้อมบ้างเล็กน้อยควรที่จะให้เด็กเรียนร่วมบางเวลา หรือเข้าร่วมกิจกรรมบางอย่างลดลงตามระดับความพร้อมของเด็กแต่ละคน

4. หลักการจัดการเรียนร่วม

การจัดการเรียนร่วมจะประสบผลสำเร็จได้ต้องขึ้นอยู่กับวิธีการดำเนินการและการวางแผนในการจัดการเรียนร่วม ซึ่งผดุง อารยะวิญญู (2529 : 3) ได้เสนอแนะการจัดการเรียนร่วมไว้ดังนี้

1. การเรียนร่วมนั้นควรเริ่มเมื่อเด็กอายุยังน้อย ดังนั้น ควรเริ่มเรียนตั้งแต่ในชั้นปฐมวัย
2. ให้โอกาสแก่ครูผู้สอนเด็กปกติในการตัดสินใจว่า จะรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษเข้ามาเรียนรวมในชั้นที่ตนสอนหรือไม่

3. สถานศึกษาที่จะบริการด้านการเรียนร่วม ต้องมีความพร้อมด้านบุคลากร โดยเฉพาะอย่างยิ่งครูผู้ทำหน้าที่สอนเด็กปกติ และเด็กพิเศษ

4. ในการเตรียมความพร้อมของสถานศึกษานั้นควรมีการชี้แจงทำความเข้าใจและอบรมครูเจ้าหน้าที่ของโรงเรียน และนักเรียนเกี่ยวกับโครงการการเรียนร่วมที่จะเริ่มขึ้นในสถานศึกษาแห่งนั้นให้เข้าใจถึงบทบาทและความรับผิดชอบ

5. สถานศึกษาต้องมีเครื่องมือ เครื่องใช้ ตลอดจนอุปกรณ์อันจำเป็นในการเรียนการสอนอย่างเหมาะสมและเพียงพอ

6. ควรมีแผนการศึกษาสำหรับเด็กเป็นรายบุคคล (Individual Education Program) หรือใช้ชื่อย่อว่า IEP เพราะแผนการศึกษารายบุคคลนี้จะช่วยให้การศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษบรรลุเป้าหมายได้

7. หากไม่จำเป็นแล้วไม่ควรแยกเด็กที่มีความต้องการพิเศษออกจากเด็กปกติ ในแง่ของการให้บริการการเรียนการสอน ทั้งนี้เพื่อให้เด็กปกติได้เข้าใจถึงความต้องการ และความสามารถของเด็กที่มีความต้องการพิเศษ

8. การประเมินพัฒนาการ และผลการเรียนของเด็ก ต้องกระทำสม่ำเสมอ ด้วยวิธีการประเมินที่เชื่อถือได้

9. ศึกษาข้อบกพร่องของการจัดการเรียนอยู่เสมอ และหาทางแก้ไขปรับปรุง ให้บริการดังกล่าวมีประสิทธิภาพ

จากข้อเสนอข้างต้นพอสรุปได้ว่าหลักในการจัดการเรียนร่วมควรจัดบริการให้กับเด็กที่มีความต้องการพิเศษตั้งแต่อายุน้อย และสถานศึกษาที่ให้บริการต้องมีความพร้อมทั้งด้านบุคลากร รูปแบบการจัดที่เหมาะสมเพื่อพัฒนาข้อบกพร่องของเด็กที่มีความต้องการพิเศษให้พัฒนาได้อย่างเต็มศักยภาพมากที่สุด

5. อาคารสถานที่และบริการที่เกี่ยวข้อง

ผดุง อารยะวิญญู (2542 : 226 – 229) ได้กล่าวถึงอาคารสถานที่ และบริการที่เกี่ยวข้องดังนี้

1. สำหรับการเรียนร่วมเต็มเวลา การเรียนร่วมในลักษณะนี้จัดสำหรับเด็กที่มีความพร้อมใกล้เคียงกับเด็กปกติ จึงไม่จำเป็นต้องเตรียมอาคารสถานที่พิเศษ เพราะใช้ห้องเรียนปกติ ถ้าเป็นไปได้ ห้องเรียนสำหรับเรียนร่วมควรอยู่ในชั้นล่างอาคาร ทั้งนี้เพื่ออำนวยความสะดวกแก่นักเรียน โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อมีเด็กที่มีความบกพร่องทางสายตาเรียนร่วม แต่ถ้าหากมีเด็กที่มีความบกพร่องทางร่างกายเรียนร่วมควรพิจารณาพื้นห้องเรียนและ

บริเวณรอบๆ กล่าวคือพื้นที่ห้องเรียนควรปรับเปลี่ยนเพื่อความสะดวกในการใช้รถเข็น หรือการเคลื่อนที่โดยใช้ไม้ค้ำห้องน้ำควรได้รับการปรับปรุงแก้ไข โดยจัดหาที่ปัสสาวะและที่ถ่ายอุจจาระที่เหมาะสมกับเด็กที่มีความบกพร่องทางร่างกาย

2. สำหรับชั้นพิเศษในโรงเรียนปกติ การเรียนร่วมในลักษณะนี้จัดสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องมากกว่ากลุ่มแรก (ข้อ 1) เด็กเหล่านี้ไม่สามารถเรียนร่วมในชั้นปกติได้ จึงจัดไว้ในห้องพิเศษ การเตรียมอาคารสถานที่ควรมีลักษณะเดียวกับข้อ 1 และยังคงเตรียมห้องอีก 2-3 ห้อง ขึ้นอยู่กับความจำเป็น ห้องเหล่านี้เป็นห้องบริการพิเศษ ซึ่งอาจได้แก่ ห้องแก้ไขการพูด ห้องกายภาพบำบัด กิจกรรมบำบัด ห้องเสริมวิชาการ เป็นต้น

เครื่องมือและอุปกรณ์

ในการจัดการเรียนร่วมเต็มเวลา ทางโรงเรียนอาจไม่ต้องเตรียมอุปกรณ์และเครื่องมือมากนักเพราะเด็กที่มีความพร้อมใกล้เคียงกับเด็กปกติ เครื่องมือส่วนใหญ่เป็นเครื่องมือส่วนตัวสำหรับเด็ก เช่น เครื่องช่วยฟัง (สำหรับเด็กหู) เครื่องบันทึกเสียงขนาดเล็ก (สำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางสายตา) เป็นต้น แต่ถ้าเป็นการจัดชั้นพิเศษในโรงเรียนปกติ ทางโรงเรียนจำเป็นต้องเตรียมเครื่องมือและอุปกรณ์ที่จำเป็นสำหรับเด็ก อาจแยกตามประเภทของความบกพร่อง ดังนี้

1. สำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางสายตาเครื่องมืออุปกรณ์ที่ทางโรงเรียนควรจัดหาอาจได้แก่

ดินสอพิเศษสำหรับเด็กตาบอด (stylus) และแผ่นรองเขียน (slate)

กระดาษวาดกราฟ

เครื่องพิมพ์ดีดเบรลล์ (braille)

ไม้เท้าสำหรับฝึก

แว่นขยาย

นอกจากนี้ยังมีอุปกรณ์ด้านการเรียนการสอน เช่น เครื่องมือเรขาคณิต ลูกคิด อุปกรณ์ที่เกี่ยวกับอักษรเบรลล์ หนังสือที่มีตัวอักษรขนาดใหญ่ อักษรนูน เป็นต้น

2. เด็กที่มีความบกพร่องทางร่างกาย ทางโรงเรียนควรเตรียมเครื่องมืออุปกรณ์ที่จำเป็น ดังนี้

2.1 โต๊ะเก้าอี้

2.2 เก้าอี้เลื่อน

2.3 ไม้ค้ำยัน (นักเรียนอาจจัดเตรียมมาเอง)

2.4 ไม้เท้า (นักเรียนอาจจัดเตรียมมาเอง)

2.5 ดินสอขนาดใหญ่

2.6 ที่เปิดหน้าหนังสือ

2.7 เครื่องช่วยเดิน

อุปกรณ์อื่นๆ ที่ทางโรงเรียนเห็นว่ามีความจำเป็น ตลอดจนอุปกรณ์ด้านการเรียนการสอน

3. เด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน ทางโรงเรียนควรจัดเตรียมอุปกรณ์และเครื่องมือที่จำเป็นดังนี้

3.1 เครื่องช่วยฟัง (เด็กอาจจัดหาเอง)

3.2 กระจกเงาขนาดใหญ่ ควรเป็นประเภทมีขาตั้งหรือเคลื่อนย้ายได้สะดวก

3.3 เครื่องขยายเสียง อาจเป็นแบบลูป (loop) หรือแบบ F.M. ก็ได้

3.4 เครื่องมือในการบันทึกเสียงเพื่อแก้ไขการพูดโดยเฉพาะ เช่น Phonic mirror, Nasal indicator, S-indicator เป็นต้น

3.5 เครื่องดนตรีประกอบจังหวะ เช่น กลอง ฉิ่ง ฉาบ

3.6 เครื่องมือและอุปกรณ์อื่นๆ ที่ทางโรงเรียนเห็นว่าจำเป็น

4. เด็กปัญญาอ่อน เด็กปัญญาอ่อนที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาอาจใช้เครื่องมือและอุปกรณ์เดียวกันกับเด็กปกติ แต่ควรจัดให้เพียงพอและมีความแข็งแรงคงทน เนื่องจากครูดังกล่าวต้องใช้บ่อยๆ ส่วนเด็กปัญญาอ่อนที่มีระดับสติปัญญาค่ำมาก ควรมิอุปกรณ์และเครื่องมือดังนี้

4.1 เตียง ควรมีทั้งเตียงตรงปกติ และเตียงลาดเอียง ซึ่งขึ้นอยู่กับความต้องการใช้

4.2 เปล สำหรับใช้ในการเคลื่อนย้ายเด็ก

4.3 เตียงออกกำลังกาย

4.4 ไม้กระดานฝึกการทรงตัว

4.5 อุปกรณ์ที่จำเป็นอื่นๆ

5. เด็กที่มีความบกพร่องด้านอื่น เด็กที่มีปัญหาทางพฤติกรรม ใช้เครื่องมือและอุปกรณ์ร่วมกับเด็กปกติ แต่เมื่อเด็กต้องการการบำบัดทางจิตวิทยา คนตรีบำบัดหรือการบำบัดโดยการ เล่น ทางโรงเรียนควรเตรียมอุปกรณ์และเครื่องมือเฉพาะนี้ด้วย โดยขอคำแนะนำจากนักจิตวิทยาและนักบำบัดโดยตรงในการจัดเตรียมอุปกรณ์ ส่วนเด็กที่มีปัญหาในการเรียนรู้

อาจใช้เครื่องมือร่วมกับเด็กปกติได้ ส่วนเครื่องมือ ที่ใช้ในการบำบัดรักษาเฉพาะนั้น ควรรับคำแนะนำจากนักจิตวิทยาและนักบำบัดโดยตรง

บริการที่เกี่ยวข้อง

การจัดการเรียนร่วมระหว่างเด็กที่มีความต้องการพิเศษกับเด็กปกติ ควรให้บริการด้านอื่นควบคู่ไปกับการบริการทางการศึกษาด้วย โดยเฉพาะอย่างยิ่งการจัดการเรียนร่วมแบบชั้นเรียนพิเศษในโรงเรียนปกติบริการที่เกี่ยวข้องที่ควรจัดให้กับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ได้แก่ บริการต่อไปนี้

1. การแก้ไขการพูด มีความจำเป็นสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน เด็กปัญญาอ่อน เด็กที่มีความบกพร่องทางร่างกาย และเด็กที่มีความบกพร่องทางการพูดอื่นๆ
 2. บริการแนะแนว เป็นบริการที่ช่วยเหลือเด็กในการปรับตัวและการแก้ปัญหาต่างๆ ทางด้านอารมณ์และสังคมของเด็ก เพื่อให้เด็กปรับตัวได้ดีขึ้น จำเป็นสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษทุกประเภท
 3. บริการทางด้านจิตวิทยา เป็นบริการในด้านการปรับพฤติกรรมของเด็กจำเป็นสำหรับเด็กที่มีปัญหาทางพฤติกรรม เด็กปัญญาอ่อนหรือเด็กที่มีความต้องการพิเศษประเภทอื่นที่มีปัญหาทางพฤติกรรมร่วม
 4. กายภาพบำบัด จำเป็นสำหรับเด็กที่มีปัญหาในการเคลื่อนไหว เช่น เด็กที่มีความบกพร่องทางร่างกาย เด็กปัญญาอ่อน โดยเฉพาะอย่างยิ่งปัญญาอ่อนระดับปานกลางและรุนแรง หรือเด็กที่มีความต้องการพิเศษประเภทอื่นที่มีปัญหาในการเคลื่อนไหว กายภาพบำบัดเป็นการฝึกความแข็งแรงของกล้ามเนื้อและข้อต่อ เพื่อให้เด็กสามารถทางตัวและเคลื่อนไหว ได้ดีขึ้น
 5. กิจกรรมบำบัดเป็นการแก้ไขลักษณะท่าทางและฝึกการใช้มือและนิ้วมือเพื่อให้เด็กสามารถประกอบกิจวัตรประจำวันได้ จำเป็นสำหรับเด็กปัญญาอ่อนที่มีความบกพร่องทางร่างกายบางคน เด็กที่มีความต้องการพิเศษประเภทอื่นที่มีปัญหาในการใช้มือและนิ้วมือ
- อาคารสถานที่ เครื่องมือและบริการที่เกี่ยวข้องในการจัดการเรียนร่วมนั้นมีส่วนสำคัญอย่างยิ่งที่จะทำให้การเรียนร่วมประสบความสำเร็จ ในการช่วยพัฒนาเด็กที่มีความต้องการพิเศษที่เข้ามาเรียนร่วมได้พัฒนาศักยภาพในการเรียนรู้ เป็นการอำนวยความสะดวกต่อการจัดการเรียนการสอนส่งผลให้การจัดการเรียนร่วมประสบความสำเร็จ

6. ครูและบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนร่วม

การจัดการเรียนร่วมจำเป็นต้องได้รับการร่วมมือ จากหลายๆ ฝ่ายดังนี้ ครูที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนร่วม

1. ครูประจำชั้นพิเศษ เป็นครูการศึกษาพิเศษ ทำหน้าที่สอนเด็กที่มีความต้องการพิเศษในชั้นเรียนพิเศษเตรียมความพร้อมของเด็กและปรับพฤติกรรมของเด็กที่มีปัญหา ครูประจำชั้นพิเศษต้องมีความเข้าใจเด็ก มีความอดทนสูง ใช้จิตวิทยาสูงมาก รู้จักระบวนการจัดการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับเด็ก มีความรู้เกี่ยวกับการปรับหลักสูตร จุดประสงค์และแก้ปัญหาเฉพาะหน้าได้ดี

2. ครูเสริมวิชาการ เป็นครูที่สอนเด็กเพิ่มเติมจากการที่เด็กได้เรียนในห้องเรียนปกติ ครูเสริมวิชาการจะปฏิบัติงานในห้องเสริมวิชาการ เด็กแต่ละคนจะมีตารางเฉพาะที่จะเข้ามาเรียนเสริมวิชาการ ซึ่งขึ้นอยู่กับความต้องการของเด็กแต่ละคนเพื่อ

เตรียมเด็กที่มีความต้องการพิเศษให้มีความพร้อมเพื่อส่งออกไป เรียนร่วมในชั้นเรียนปกติ ซึ่งอาจจะส่งเรียนบางเวลาหรือเต็มเวลาก็ได้

ในกรณีที่ส่งเด็กที่มีความต้องการพิเศษเรียนอยู่ในชั้นเรียนปกติเต็มเวลาแล้ว หากยังต้องการช่วยเหลืออีกในวิชาใดวิชาหนึ่งเด็กก็อาจถูกส่งเข้ามาเรียนเสริมในห้องเสริมวิชาการอีกก็ได้ โดยครูประจำชั้นส่งมาตามคาบเรียนในการสอน เมื่อหมดคาบเรียนก็กลับไปเรียนในชั้นเรียนปกติตามเดิม

3. ครูเดินสอน บางโรงเรียนอาจมีเด็กที่มีความต้องการพิเศษเรียนร่วมเพียง 3-5 คน การจัดการครูประจำชั้นหรือครูเสริมวิชาการมาประจำตลอดในโรงเรียนจึงเป็นการไม่คุ้มค่า การจัดการครูเดินสอนมักจะจัดในกรณีที่มิจำนวนเด็กที่มีความต้องการพิเศษน้อยในแต่ละโรงเรียน เป็นครูที่เดินทางจากโรงเรียนหนึ่งไปยังอีก โรงเรียนหนึ่งหรือหลายๆ แห่ง เพื่อทำหน้าที่สอนเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ครูเดินสอนจะมีตารางปฏิบัติงานสอนที่แน่นอนและจะวนเวียนกลับมาสอนที่โรงเรียนเดิมอีก ครูเดินสอนอาจไม่สังกัดโรงเรียนใดโรงเรียนหนึ่งโดยตรงซึ่งขึ้นอยู่กับการจัดระบบงานบริการบุคคลของหน่วยงานทางการศึกษา

4. ครูประจำชั้นเรียนร่วมกับเด็กปกติ/ครูประจำวิชา โดยทั่วไปเด็กที่เรียนร่วมในชั้นเรียนปกติได้นั้น มักจะมีความบกพร่องค่อนข้างน้อย คือมีความสามารถทางการเรียนใกล้เคียงกับเด็กปกติ ดังนั้นครูประจำชั้นที่มีเด็กดังกล่าวมาเรียนร่วมอยู่กับครูประจำวิชาอื่นๆ ที่มาสอนในโรงเรียนนั้น จึงไม่จำเป็นต้องเป็นครูที่จบการศึกษาพิเศษ โดยตรงแต่ควรได้รับการฝึกอบรมและมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเด็กที่มีความต้องการพิเศษเป็นอย่างดี

5. ครูที่ปรึกษา มีหน้าที่ให้คำแนะนำปรึกษาแก่ครูที่สอนเด็กในการปฏิบัติต่อเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ตลอดจนการวางแผนจัดการเรียนการสอนสำหรับเด็กและประสานงานกับครูอื่นในโรงเรียน ครูที่ปรึกษาไม่สอนเด็กโดยตรง

6. ครูแนะแนว มีหน้าที่ให้คำแนะนำในการปรับตัว ตลอดจนแนะแนวทางการศึกษา การประกอบอาชีพ การเตรียมความพร้อมด้านอาชีพและการศึกษาต่อของเด็กที่มีความต้องการพิเศษ

7. ครูสอนพูด / แก้ไขการพูด มีหน้าที่ในการสอนพูดและแก้ไขการพูดแก่เด็กที่มีความต้องการพิเศษ

8. ครูผู้ช่วย มีหน้าที่ช่วยครู โดยเฉพาะการดูแลเมื่อเด็กประกอบกิจกรรม เช่น ในเวลารับประทานอาหาร เข้าห้องน้ำ แต่งตัว ถอดใส่กายอุปกรณ์

บุคลากรอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง

1. นักจิตวิทยา มีหน้าที่ทดสอบทางจิตวิทยา ซึ่งมีความจำเป็นในด้านการคัดแยกและจำแนกประเภทเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ขอบข่ายหน้าที่อาจรวมถึงการให้คำปรึกษาแก่เด็กและครูหรือการบำบัดทางจิตวิทยาแก่เด็ก

2. นักโสตสัมผัสวิทยา มีหน้าที่ในการตรวจวัดการได้ยินของเด็ก คัดเลือกเครื่องช่วยฟังให้กับเด็ก ตลอดจนเสนอแนะในการแก้ไขการพูดและการสอนภาษาแก่เด็กที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน

3. นักกายภาพบำบัด มีหน้าที่ในการให้บริการบำบัดทางกายภาพแก่เด็กที่มีความต้องการพิเศษ ในเรื่องการทรงตัว การเคลื่อนไหว การป้องกันการหดรัดของกล้ามเนื้อ

4. นักกิจกรรมบำบัด มีหน้าที่ในการฝึกการใช้มือและนิ้วมือ แก่เด็กที่มีความต้องการพิเศษ เช่น ติดกระดุมเสื้อ ผูกเชือกรองเท้า รับประทานอาหาร ฯลฯ การรับรู้ทางการเห็น การรับรู้ทางร่างกาย

5. นักสังคมสงเคราะห์ มีหน้าที่ในการแนะนำ และช่วยเหลือเด็กที่มีความต้องการพิเศษ โดยเฉพาะปัญหาด้านเศรษฐกิจและปัญหาเกี่ยวกับครอบครัว

6. แพทย์ อาจเป็นแพทย์ทั่วไปหรือแพทย์ที่มีความชำนาญเฉพาะด้านทำหน้าที่ตรวจวินิจฉัยและวางแผนเพื่อการบำบัดรักษาต่อไป

7. จิตแพทย์ มีหน้าที่ช่วยเหลือเด็กที่มีปัญหาทางจิต โดยเฉพาะอย่างยิ่งเด็กที่มีปัญหาทางอารมณ์และพฤติกรรม (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, 2541)

7. การคัดเลือกเด็กเพื่อเรียนร่วม

เด็กที่มีความต้องการพิเศษไม่สามารถเรียนร่วมกับเด็กปกติ ในลักษณะการเรียนร่วมเต็มเวลาได้ทุกคน เด็กที่มีความพร้อมเท่านั้นที่สามารถเรียนร่วมเต็มเวลาได้ ส่วนเด็กที่ยังไม่มีความพร้อมอาจจัดให้เรียนในชั้นพิเศษได้ทุกคน เมื่อมีความพร้อมแล้วจึงคัดเลือกเด็กจากชั้นพิเศษ แล้วส่งเข้าเรียนร่วมในชั้นปกติและเรียนร่วมเต็มเวลาหรือบางเวลาแล้วแต่ความสามารถของเด็ก เด็กที่ถูกส่งเข้าเรียนร่วมเต็มเวลาแล้วอาจกลับเข้ามาเรียนในชั้นพิเศษอีกก็ได้ หากพบว่าเด็กไม่สามารถเรียนร่วมกับเด็กปกติได้อย่างประสบความสำเร็จ การจัดการศึกษาพิเศษควรคำนึงประโยชน์ทางการศึกษาที่เด็กจะได้รับว่าเด็กได้รับประโยชน์มากที่สุดจากการเรียนร่วมในชั้นปกติหรือจากการเรียนในชั้นพิเศษ การคัดเลือกเด็กเพื่อส่งเข้าเรียนร่วมจึงมีความสำคัญ การคัดเลือกเด็กเพื่อส่งเข้าเรียนร่วมเต็มเวลา ควรพิจารณาความพร้อมของเด็กในด้านต่อไปนี้ (ผดุง อารยะวิญญู, 2542 : 231 – 232)

1. ความพร้อมด้านร่างกาย

การเคลื่อนไหว เด็กสามารถเคลื่อนไหวได้ เดินได้โดยไม่ต้องการความช่วยเหลือเหลือจากผู้อื่นกล้ามเนื้อ ข้อต่อ และอวัยวะมีการทำงานประสานกันซึ่งจะช่วยให้เด็กสามารถเคลื่อนไหวได้โดยไม่ลำบากจนเกินไป

การใช้กล้ามเนื้อและนิ้วมือ เด็กสามารถหยิบจับสิ่งของได้สามารถจับดินสอปากกาได้ดีและเขียนหนังสือได้

การรับรู้ เด็กสามารถรับรู้ได้ดีโดยทางสายตา ทางการได้ยินหรือการสัมผัส ทางใดทางหนึ่งหรือหลายทาง การรับรู้ไม่เป็นอุปสรรคจนเกินไป

2. ความสามารถด้านการเรียน

ความสามารถทางภาษา เด็กควรมีความสามารถทางภาษาใกล้เคียงกับเด็กปกติในชั้นที่จะเข้าเรียนร่วมเด็กควรรู้จักคำศัพท์มากพอควรอ่านหนังสือได้ เขียนหนังสือได้ สามารถสื่อความหมายได้ในระดับใกล้เคียงกับเด็กปกติที่มีอายุในวัยเดียวกัน

ความสามารถทางวิชาการ หมายถึง ความรู้พื้นฐานในวิชาอื่นที่นอกเหนือไปจากด้านภาษา เช่น คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และสังคมศึกษา เป็นต้น เด็กควรมีความรู้พื้นฐานในวิชาหลัก ใกล้เคียงกับเด็กปกติในวัยเดียวกันจึงจะสามารถเรียนร่วมเต็มเวลาได้อย่างมีประสิทธิภาพ มิฉะนั้นแล้วเด็กจะต้องได้รับการสอนซ่อมเสริมในวิชาใดวิชาหนึ่งหรือหลายวิชาที่พื้นฐานด้านนั้นๆ ของเด็กยังอยู่ในระดับที่ต่ำกว่าเด็กปกติ

3. พัฒนาการด้านอารมณ์และสังคม เด็กที่จะเข้าเรียนร่วมในชั้นเดียวกับเด็กปกติควร

มีวุฒิภาวะทางอารมณ์และสังคมใกล้เคียงกับเด็กปกติ เช่น สามารถเข้ากับเด็กอื่นได้โดยไม่มีปัญหามากนัก รู้จักแบ่งของเล่น เล่นกับเพื่อนได้โดยไม่มีปัญหาทะเลาะวิวาท ไม่โกรธจัดหรือร้องไห้เมื่อผิดหวังเพียงเล็กน้อย รู้จักเคารพสิทธิของผู้อื่น เช่น ไม่หยิบข้าวของของผู้อื่นไปใช้โดยไม่ได้รับอนุญาต เป็นต้น

นอกจากความพร้อมในด้านต่างๆ แล้วการจัดเด็กเข้าเรียนร่วมในโรงเรียน มีหลักการในการพิจารณา ดังนี้

1. บ้านของเด็กอยู่ใกล้โรงเรียน เพื่อให้ไป-กลับได้สะดวก
2. จัดเด็กพิการเพียง 1 ประเภท ไว้ในห้องเดียวกัน
3. จัดเด็กพิการเพียง 1-3 คน เรียนในห้องเรียนปกติ 1 ห้องเรียน
4. จัดเด็กที่ได้รับการเตรียมความพร้อมดีแล้วเข้าเรียน
5. ถ้าเป็นชั้นพิเศษกลุ่มนาน จัดเด็กพิการเข้าชั้นเรียนได้ตามเกณฑ์การจัดชั้นเรียน

พิเศษ

6. การพิจารณารับนักเรียน ควรดำเนินการในรูปแบบคณะกรรมการรับนักเรียน (กรมสามัญศึกษา. 2537 : 12)

การคัดเลือกเด็กที่มีความต้องการพิเศษเข้าเรียนร่วม เด็กควรได้รับการเตรียมความพร้อมทั้งทางด้านร่างกาย ด้านการเรียน และทักษะด้านสังคม เพื่อให้เด็กสามารถที่จะปรับตัวเข้ากับกลุ่มเพื่อนสามารถเรียนร่วมได้ตามศักยภาพของแต่ละบุคคล

8. ประโยชน์ของการจัดการเรียนร่วม

เลวิสและดอร์แลค (นันทกา ปีถาพงษ์. 2538 ; อ้างอิงจาก Lewis And Doorlag. 1982 : 10) ได้สรุปประโยชน์ของการเรียนร่วมเด็กพิเศษกลุ่มต่างๆ ดังนี้

1. เด็กพิเศษได้มีโอกาสอยู่กับกลุ่มเพื่อน ไม่ถูกแยกตัวออกจากกิจกรรมปกติของโรงเรียน
2. เด็กปกติได้รู้จักเด็กที่แตกต่างไปจากตน และเรียนรู้ที่จะยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล
3. ครูการศึกษาพิเศษสามารถให้บริการนักเรียนพิเศษได้มากยิ่งขึ้น โดยทั่วไปในชั้นพิเศษจะมีเด็กไม่เกิน 10-15 คน แต่ในโปรแกรมการสอนเสริมสามารถบริการเด็กได้ถึง 25 คน

ชินเดล (Schindele. 1981 : 2 – 3) กล่าวถึงประโยชน์ของการเรียนร่วม 3 ประการ ดังนี้

1. ประโยชน์ในด้านการเรียนรู้
2. ประโยชน์ในด้านปฏิสัมพันธ์ทางสังคม
3. ประโยชน์ในด้านประสบการณ์จริงที่พบในชีวิตประจำวัน

ฮอทคิส (สุวิมล พุกประยูร และศรีสมร ทินานนท์. 2538 ; อ้างอิงจาก Hotchkis.n.d.) กล่าวถึงประโยชน์ของการเรียนร่วมไว้ดังนี้

1. ทางด้านการเรียน เด็กมีโอกาสได้เรียนตามระดับชั้นในโรงเรียนปกติโดยไม่มีข้อบกพร่อง เช่น ถ้าเด็กเรียนในชั้นพิเศษก็มักจะให้ความพิเศษแก่เด็กมากเกินไป หรือตั้งความหวังไว้ค่อนข้างต่ำ เมื่อเด็กทำอะไรไม่ได้ครูก็มักจะปล่อย เพราะถือว่ามีความบกพร่อง ถ้าเด็กเรียนในโรงเรียนปกติเด็กก็จะต้องปฏิบัติตามเด็กปกติ เช่น พยายามทำงานให้สำเร็จ เหมือนคนอื่น เด็กจะได้รับทักษะต่างๆ มากขึ้น

2. ทางด้านสังคม เด็กสามารถปรับตัวให้เข้ากับสังคมปกติได้ดีขึ้น มีเพื่อนมากขึ้น ไม่เฉพาะแต่เพื่อนพิการเท่านั้น เพื่อนบ้านเข้าใจเด็กดีขึ้น ยอมให้ลูกของตนเองเล่นด้วยเพราะเด็กอยู่ในโรงเรียนเดียวกันกับลูกของตน

3. การเปลี่ยนแปลงเจตคติ เด็กปกติจะมีความเคยชินกับเด็กพิการมากขึ้น เพราะได้อยู่ร่วมกัน เรียนร่วมกัน จึงไม่เห็นว่าเด็กพิการเป็นมนุษย์ประหลาด น่ากลัว ขวนขวายในท่าทางและรูปร่างอีกต่อไป นอกจากนี้เด็กยังเรียนรู้ว่าเด็กพิการต้องการความช่วยเหลืออะไรบ้าง และมีความเข้าใจต่อเด็กพิการดีขึ้น ยอมรับและแสดงความเอื้อเฟื้อมากขึ้น

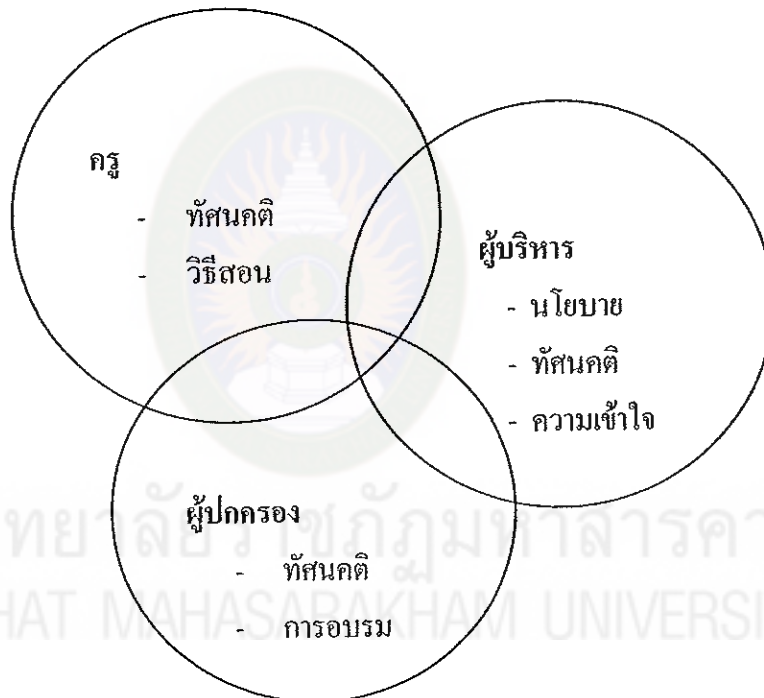
4. ประหยัดงบประมาณของรัฐ เมื่อเด็กพิการสามารถเรียนร่วมในโรงเรียนปกติได้รัฐก็ไม่จำเป็นต้องสร้างโรงเรียนพิเศษเฉพาะสำหรับเด็กพิการ จึงเป็นการลดค่าใช้จ่ายและงบประมาณไปมาก เพียงแต่เพิ่มบุคลากรที่จำเป็นบางอย่างขึ้นในโรงเรียนปกติเท่านั้น เช่น ครูสอนซ่อมเสริม หรือครูเวียนสอน หรือครูการศึกษาพิเศษ ในด้านการบริหารก็มีผู้บริหารของโรงเรียนปกติคนเดียว จึงเป็นการประหยัดในด้านงบประมาณของรัฐบาล

จากคำกล่าวข้างต้นจะเห็นได้ว่าการจัดการเรียนร่วมให้กับนักเรียนพิเศษเป็นการเปิดโอกาสที่ดีให้นักเรียนพิเศษได้รับประสบการณ์ประโยชน์ในด้านต่างๆ รวมไปถึงการที่ช่วยให้รัฐประหยัดงบประมาณในการจัดโรงเรียนเฉพาะสำหรับเด็กพิเศษ ซึ่งชี้ให้เห็นถึงประโยชน์ที่เกิดกับบุคคลกลุ่มอื่นๆ อีกด้วย

9. องค์ประกอบที่ช่วยให้การเรียนรู้ร่วมประสบผลสำเร็จ

ศรียา นิยมธรรม (2531 : 38 – 39) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบที่ช่วยให้เด็กที่มีความต้องการพิเศษประสบความสำเร็จในการเรียนรู้ไว้ดังนี้

1. ครูจะต้องมีทัศนคติที่ดีต่อเด็กเหล่านี้ มีความสัมพันธ์กับครู เพื่อน ผู้ปกครอง
2. ผู้บริหาร เป็นผู้กำหนดนโยบาย เอื้อสิ่งต่างๆ ให้เกิดประโยชน์ต่อการเรียนการสอน
3. ผู้ปกครองเป็นผู้ปกครองเลี้ยงดูเด็ก และสร้างทัศนคติที่ดีต่อเด็ก

แผนภาพประกอบที่ 2 องค์ประกอบที่จะทำให้เด็กประสบความสำเร็จในการเรียนรู้ร่วม การเรียนรู้ร่วมจะประสบผลสำเร็จหรือไม่เพียงใดนั้น ขึ้นอยู่กับวิธีดำเนินการและการวางแผนในการจัดการเรียนรู้ร่วม ซึ่ง ผดุง อารยะวิญญู (2529 : 3) สรุปข้อเสนอแนะในการจัดการเรียนรู้ร่วมไว้ดังนี้

1. การเรียนรู้ร่วมนั้นควรเริ่มเมื่ออายุยังน้อย (Early Intervention) ดังนั้นควรเริ่มตั้งแต่ชั้นปฐมวัย
2. ให้โอกาสแก่ครูที่สอนเด็กปกติในการตัดสินใจว่า จะรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษเข้ามาในชั้นที่ตนสอนหรือไม่

3. สถานศึกษาที่จะบริการด้านการเรียนร่วมต้องมีความพร้อมด้านบุคลากร โดยเฉพาะอย่างยิ่งครูผู้ทำหน้าที่สอนเด็กปกติ และเด็กพิเศษ

4. ในการเตรียมความพร้อมของสถานศึกษานั้น ควรมีการชี้แจงทำความเข้าใจและอบรมครู เจ้าหน้าที่ของโรงเรียน และนักเรียนที่เกี่ยวข้องกับโครงการเรียนร่วมที่จะเริ่มขึ้น ในสถานศึกษาแห่งนั้น ให้เข้าใจถึงบทบาทและความรับผิดชอบ

5. สถานศึกษาจะต้องมีเครื่องมือเครื่องใช้ ตลอดจนอุปกรณ์อันจำเป็นในการเรียนการสอนอย่างเหมาะสมและเพียงพอ

6. ควรมีแผนการศึกษาสำหรับเด็กเป็นรายบุคคล (Individual Education Program) หรือมีชื่อย่อว่า IEP เพราะแผนการศึกษาเฉพาะบุคคลนี้จะช่วยให้การศึกษาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษบรรลุเป้าหมาย

7. หากไม่จำเป็นแล้วไม่ควรแยกเด็กที่มีความต้องการพิเศษออกจากเด็กปกติ ในแง่ของการให้บริการการเรียนการสอน ทั้งนี้ เพื่อให้เด็กปกติได้เข้าใจถึงความต้องการและความสามารถของเด็กที่มีความต้องการพิเศษ

8. การประเมินพัฒนาการและผลการเรียนของเด็ก ต้องกระทำสม่ำเสมอ ด้วยวิธีการประเมินที่เชื่อถือได้

9. ศึกษาข้อบกพร่องของการจัดการเรียนร่วมอยู่เสมอ และหาทางแก้ไขปรับปรุงให้บริการดังกล่าวมีประสิทธิภาพ

ซึ่งตรงกับ เรโนลด์ส และเบิร์ช (Reynolds and Birch, 1977) ที่กล่าวว่าองค์ประกอบที่จะทำให้การเรียนร่วมระหว่างเด็กที่มีความต้องการพิเศษกับเด็กปกติประสบผลมี 10 ประการ คือ

1. ครูจะต้องทำงานประสานกันและร่วมมือกันอย่างดีระหว่างครูการศึกษาพิเศษกับครูปกติ

2. หากครูที่สอนเด็กปกติมีปัญหาในการสอนเด็กที่มีความต้องการพิเศษทางโรงเรียนควรรหาทางแก้ปัญหา

3. ครูผู้สอนควรมีทัศนคติที่ดีต่อการเรียนร่วม

มีความเชื่อว่าเด็กทุกคนมีสิทธิ์ได้รับการศึกษา

ควรมีความตั้งใจในการสอน

ควรมีการวางแผนการศึกษาอย่างรอบคอบ

ควรจัดการเรียนการสอนให้มีการยืดหยุ่นได้ รวมทั้งขนาดของชั้น

เรียนควรยืดหยุ่นตามจำนวนและความต้องการของเด็ก

ควรระลึกว่าพัฒนาการของเด็กในด้านอารมณ์ สังคม ของเด็กมีความสำคัญเช่นเดียวกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

4. จัดอบรมครูปกติให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับความต้องการของเด็กที่มีความต้องการพิเศษ

5. การเรียนร่วมควรได้รับการสนับสนุนจากผู้บริหาร โรงเรียน

6. มีการประเมินผลความก้าวหน้าในการเรียนของเด็กอย่างสม่ำเสมอ

7. ใช้แหล่งทรัพยากรจากชุมชนให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้

8. ผู้ปกครองควรมีส่วนร่วมและรับรู้เกี่ยวกับการเรียนร่วม

9. โรงเรียนควรมีความพร้อมก่อนลงมือจัดการเรียนร่วม

10. การคัดเลือกเด็กเข้าเรียนร่วมควรพิจารณาถึงความพร้อมของเด็กเป็น

สำคัญ

หลักในการจัดการเรียนร่วมให้ประสบความสำเร็จได้นั้นไม่ใช่เพียงการนำเด็กมาเรียนร่วมกับเด็กปกติแต่มีหลักในการจัดการเรียนร่วมซึ่งโรงเรียนที่จะจัดการเรียนร่วมควรจะศึกษาเตรียมความพร้อมทางโรงเรียนไม่ว่าจะเป็น ผู้บริหาร ครูผู้สอน บุคลากร หรือ สภาพแวดล้อมต่างๆ ให้มีความพร้อมก่อนและที่สำคัญเด็กที่จะเข้ามาเรียนร่วมควรที่จะมีความพร้อมในการเข้าเรียนร่วมได้มากที่สุดการจัดการเรียนร่วมถึงจะประสบความสำเร็จ

10. โครงการเรียนร่วมของโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร

โครงการเรียนร่วมของโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร จัดขึ้นตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 ได้กำหนดไว้ในแผนพัฒนากรุงเทพมหานครฉบับที่ 5 (พ.ศ. 2540-2544) ได้มอบหมายให้สำนักงานการศึกษาดำเนินการและได้กำหนดไว้ในแผนพัฒนาการศึกษาของสำนักงานศึกษา นโยบายข้อที่ 6 การช่วยเหลือเด็กด้อยโอกาสให้ได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานและในมาตราที่ 4 กำหนดให้โรงเรียนที่มีความพร้อมรับเด็กบกพร่องทางสติปัญญาที่สามารถเรียนได้เข้าเรียนในชั้นเรียนปกติ โดยมีหลักการและเหตุผลดังนี้

1. เพื่อช่วยเหลือเด็กเรียนช้าให้มีโอกาสได้เรียนตามความสามารถ

2. เพื่อช่วยเหลือเด็กเรียนช้าให้มีโอกาสเรียนจนสำเร็จการศึกษาภาคบังคับ

3. เพื่อลดอัตราการสอบตกซ้ำชั้นและลดปัญหาการสูญเปล่าในการจัดการศึกษาของ

กรุงเทพมหานคร

เป้าหมาย เด็กที่มีความต้องการพิเศษมีโอกาสได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างเท่าเทียมกับเด็กปกติ

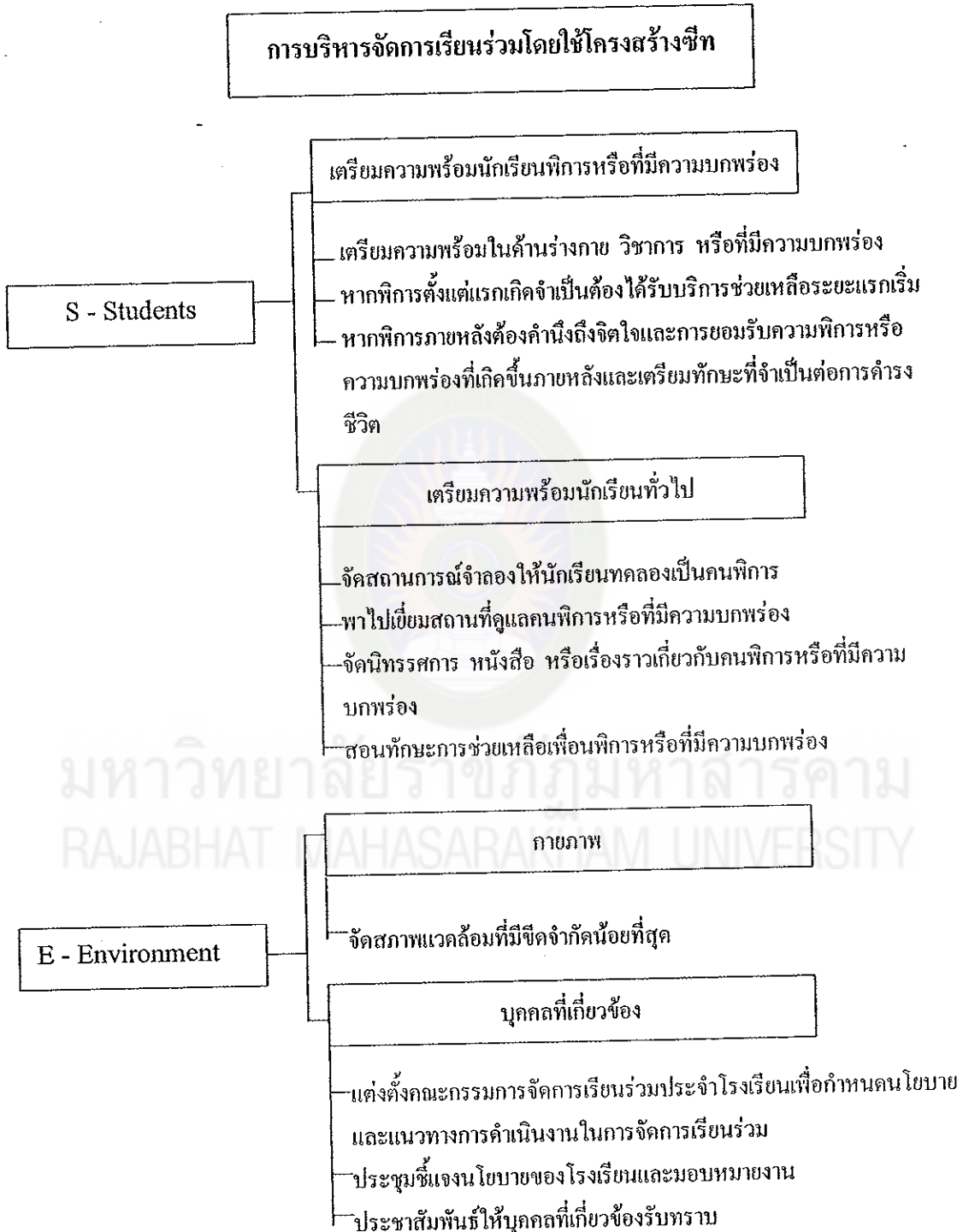
วัตถุประสงค์

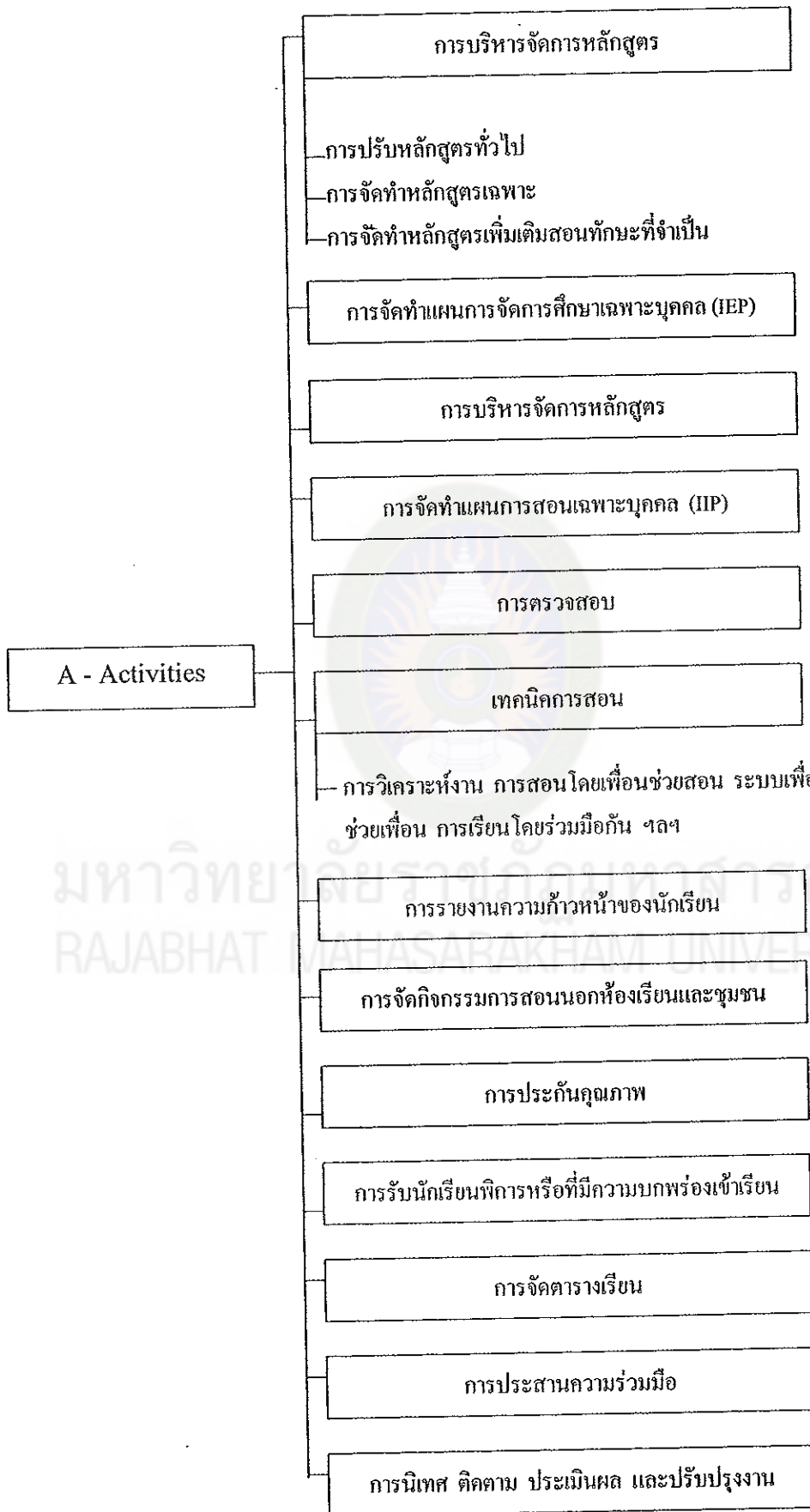
1. เพื่อช่วยเหลือเด็กที่มีความต้องการพิเศษให้ได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐาน
2. เพื่อให้เด็กมีโอกาสเรียนร่วมในโรงเรียนปกติได้มากขึ้น
3. เพื่อให้เด็กมีโอกาสปรับตัวเข้ากับสังคมเด็กปกติ และได้รับการยอมรับ
4. เพื่อให้เด็กมีโอกาสเรียนในโรงเรียนปกติใกล้บ้าน
5. เพื่อให้มีบุคลากรทางการศึกษาพิเศษในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร
6. เพื่อพัฒนาครูผู้สอนให้มีความรู้และทักษะในการจัดการเรียนการสอนของชั้นเรียน

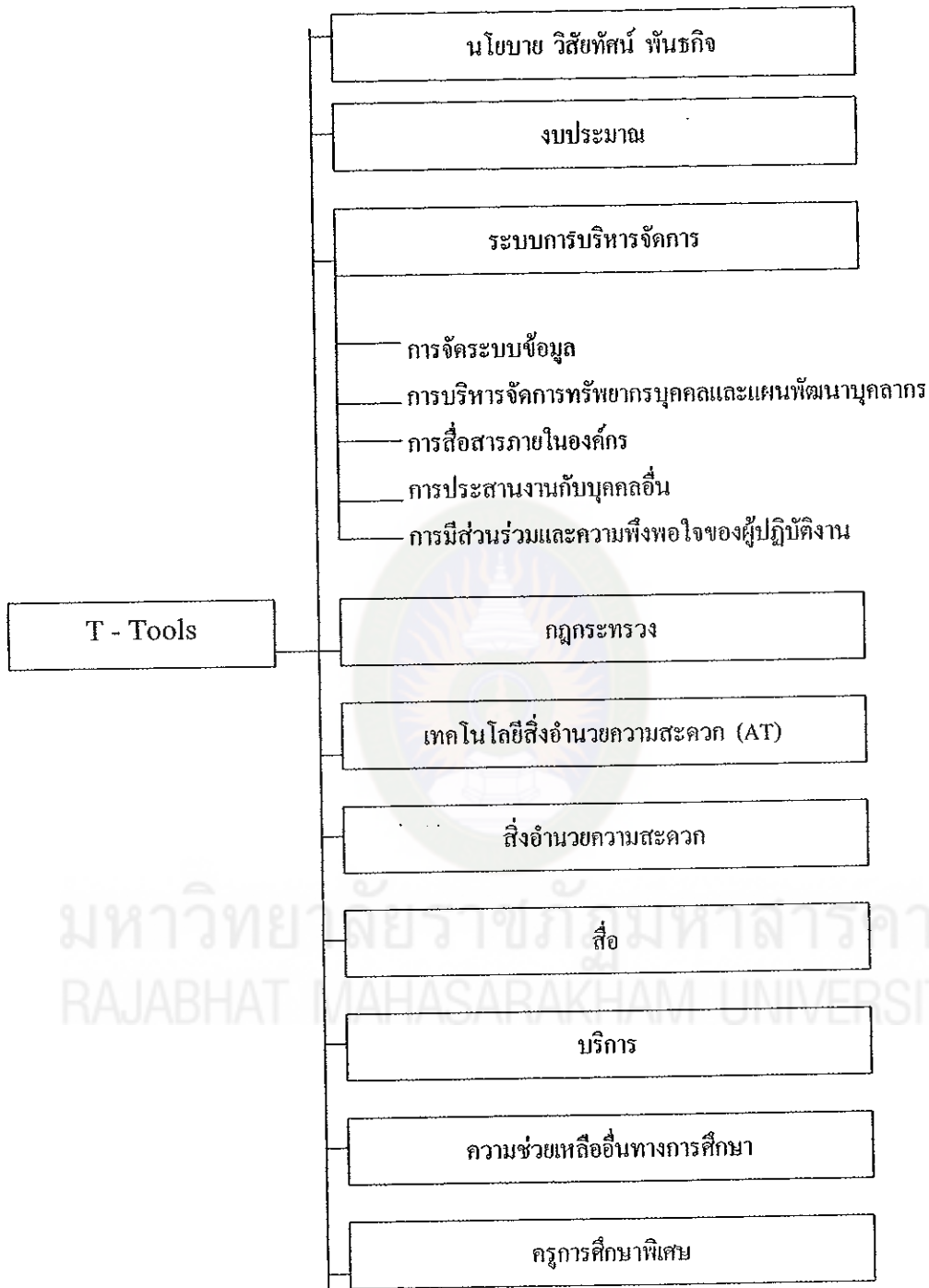
การศึกษาพิเศษ

จากเป้าหมายและวัตถุประสงค์ กรุงเทพมหานครได้ให้โอกาสเด็กที่มีความต้องการพิเศษเข้าร่วมและให้ได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สามารถสนองพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542) และสอดคล้องกับนโยบายการจัดการศึกษาของกรุงเทพมหานคร ฉบับที่ 5 (พ.ศ. 2540 – 2544) ได้เป็นอย่างดี นอกจากนี้การจัดการเรียนการสอนสำหรับเด็กดังกล่าวจะเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพได้หากผู้บริหาร โรงเรียนและครูผู้สอนมีเจตคติที่ดีต่อเด็กที่มีความต้องการพิเศษ มีความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับเด็กที่มีความต้องการพิเศษและจัดเด็กเข้าเรียนร่วมตามประเภทหรือลักษณะของความต้องการพิเศษได้อย่างเหมาะสมแล้วการจัดการเรียนร่วมก็จะประสบผลได้เป็นอย่างดี (สำนักการศึกษา. 2543 : 51)

การบริหารจัดการเรียนร่วมโดยใช้โครงสร้างชีวิต

แผนภาพที่ 3 การบริหารจัดการเรียนร่วม โดยใช้โครงสร้างซีท. (เบญจา ชลธาร์ นนท์. 2546 : 5-6)

เบญจา ชลธิขานนท์ (2546 : 7 - 47) ได้กล่าวว่าโรงเรียนต้องบริหารองค์ประกอบหลัก 4 ประการตามโครงสร้างซีที เพื่อให้การเรียนรู้ร่วมมีคุณภาพและประสิทธิภาพ โดยโครงสร้างซีทีองค์ประกอบหลัก 4 ประการดังนี้

1. นักเรียน (S : Students)

นักเรียน หมายถึง นักเรียนพิการหรือที่มีความบกพร่องและนักเรียนทั่วไป โรงเรียนควรเตรียมความพร้อมของนักเรียนทั้ง 2 กลุ่ม ดังนี้

เตรียมความพร้อมนักเรียนพิการที่มีความบกพร่อง ในด้านร่างกาย อารมณ์และสังคม และการช่วยเหลือตนเอง หากพิการตั้งแต่แรกเกิดจำเป็นต้องได้รับการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มหรือเตรียมความพร้อมทันทีที่พบความพิการเพื่อพัฒนาศักยภาพทุกด้านซึ่งในการให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มนั้น เป็นช่วงสำคัญที่สุดที่เด็กควรได้รับการเตรียมความพร้อม เพราะช่วงอายุ 0-3 ปี เป็นช่วงที่สมองเจริญเติบโตมากที่สุด การเตรียมความพร้อมทำได้โดยกระตุ้นพัฒนาการในส่วนที่เหลืออยู่ เมื่อได้รับการพัฒนาระดับการทำงานต่างๆ (Functional Level) จะยิ่งสูงขึ้น ในทางกลับกัน หากไม่ได้รับการพัฒนาการกระตุ้นหรือการส่งเสริมส่วนที่เหลืออยู่อย่างมีประสิทธิภาพ ความสามารถในการทำงานต่างๆ จะเลือนหายไป ทำให้เด็กเสียโอกาสในการเรียนรู้ทันที ดังนั้น การช่วยเหลือฟื้นฟูสมรรถภาพเด็กพิการ ยิ่งทำได้ทันทีตั้งแต่แรกเกิดและทำได้ถูกต้องจะสามารถฟื้นฟูสมรรถภาพความพิการได้อย่างเห็นผลชัดเจน ยกตัวอย่างเช่น เด็กคนหนึ่งสูญเสียการได้ยินในระดับ 90 เดซิเบล (db) ตั้งแต่แรกเกิด (หูหนวก) และบุคคลภายในครอบครัวกระตุ้นการได้ยินของเด็กตั้งแต่แรกเกิด โดยเวลาพูดกับเด็กผู้พูดจะหันหน้าตรงกับเด็กเพื่อให้เด็กได้เห็นการขยับของริมฝีปาก สีน้าท่าทาง เขามือเด็กมาจับคอและริมฝีปากแล้วลองเป่าลมให้เด็กรู้สึกถึงลมที่ออกมา แสดงให้เด็กรู้ในเวลา que เด็กตอบสนองได้อย่างถูกต้องการที่เด็กได้รับการกระตุ้นเชิงบวกจะทำให้พัฒนาการทางการได้ยินดีขึ้นไปนั้น มิได้หมายความว่า การได้ยินเพิ่มขึ้น แต่การได้ยินของเด็กมีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น ใช้งานได้ดีขึ้น และสามารถนำมาใช้ประโยชน์ได้ในชีวิตประจำวัน ในกรณีของเด็กพิการภายหลัง เช่น อยู่ในระดับมัธยมศึกษาแล้วขาด การเตรียมความพร้อมนักเรียนในช่วงวัยรุ่นนั้นต้องคำนึงถึงจิตใจและการยอมรับความพิการหรือความบกพร่องที่เกิดขึ้นภายหลังด้วย เช่น การทำความคุ้นเคยกับสภาพแวดล้อมและการเคลื่อนไหว (Orientation and Mobilities : O & M) เพื่อให้เด็กมีความสามารถในการดำรงชีวิตอิสระ (Independent Living) และช่วยเหลือตนเองได้มากที่สุดและเร็วที่สุด เป็นต้น

เตรียมความพร้อมนักเรียนทั่วไป ทางโรงเรียนจะต้องเตรียมความพร้อมนักเรียนทั่วไปในโรงเรียน โดยการให้ข้อมูล เพื่อให้นักเรียนทั่วไปมีความรู้ความเข้าใจ เกิดการยอมรับสามารถให้ความช่วยเหลือและปฏิบัติต่อนักเรียนพิการหรือที่มีความบกพร่องอย่างถูกวิธีและเท่าที่จำเป็น ที่ผ่านมามีพบว่าคนที่คนส่วนใหญ่มีทัศนคติเชิงลบต่อคนพิการหรือที่มีความบกพร่อง เช่น สมเพช เวทนา สงสาร กลัว ไม้ไว้วางใจ มักเกิดจากความไม่รู้หรือไม่มีข้อมูลที่ถูกต้อง ดังนั้น ครูควรทำความเข้าใจและอธิบายเกี่ยวกับลักษณะความพิการให้นักเรียนทั่วไปในชั้นเรียน ได้รู้จักและควรจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ช่วยให้เด็กทำกิจกรรมร่วมกันเพื่อให้เด็กเกิดการเรียนรู้และช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ครูอาจจะจัดสถานการณ์จำลองให้นักเรียนทดลองเป็นคนพิการและทำกิจกรรมต่างๆ จากนั้นให้อภิปรายถึงความรู้อีกของนักเรียนแต่ละคน กิจกรรมเช่นนี้จะช่วยให้นักเรียนทั่วไปได้เข้าใจถึงความคับข้องใจ ความไม่สะดวก และความลำบากของเพื่อนพิการหรือที่มีความบกพร่องมากขึ้น เช่น การเชิญผู้ทำงานเกี่ยวข้องกับเด็กพิการมาบรรยายให้ฟัง พร้อมทั้งให้ดูภาพยนตร์ สไลด์ แผ่นภาพ บทความ และสื่ออื่นๆ ประกอบ เปิดโอกาสให้นักเรียนซักถามปัญหาต่างๆ การจัดนิทรรศการ หนังสือ และเรื่องราวเกี่ยวกับคนพิการหรือที่มีความบกพร่อง เพื่อให้นักเรียนในชั้นเรียนและนักเรียนทุกคนในโรงเรียน ได้มีโอกาสเรียนรู้ การทัศนศึกษาสถานที่ดูแลคนพิการหรือที่มีความบกพร่อง เพื่อให้นักเรียนได้เห็นและเรียนรู้ว่าคนพิการหรือที่มีความบกพร่องมีความเป็นอยู่อย่างไร นอกจากนี้ควรสอนทักษะการช่วยเหลือเบื้องต้นในการช่วยเหลือคนพิการหรือที่มีความบกพร่องเบื้องต้นให้กับนักเรียนทั่วไปด้วย

2. สภาพแวดล้อม (E : Environment)

สภาพแวดล้อม แบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ

2.1 สภาพแวดล้อมทางกายภาพ ควรจัดให้นักเรียนพิการหรือที่มี

ความบกพร่องเรียนในสภาพแวดล้อมที่มีขีดจำกัดน้อยที่สุด (Least Restrictive Environment : LRE) โรงเรียนควรพยายามให้เด็กได้เรียนร่วมในชั้นเรียนทั่วไปมากที่สุด หากไม่สามารถจัดให้เด็กเรียนร่วมได้เต็มเวลา ก็อาจจัดเป็นบางเวลาได้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความต้องการจำเป็นพิเศษของนักเรียนพิการหรือที่มีความบกพร่องเป็นเฉพาะบุคคล โดยทั่วไป ควรจัดให้นักเรียนทุกคนเข้าเรียนในชั้นเรียนทั่วไปโดยแยกนักเรียนออกไปจากเพื่อนทั่วไปให้น้อยที่สุด โรงเรียนควรปรับสภาพแวดล้อมโดยใช้หลักวิชาการ คือ พิจารณาสภาพความบกพร่องของนักเรียนแต่ละประเภท ตัวอย่างเช่น นักเรียนที่มีการเห็นเลือนรางควรมีโตะไฟที่โต๊ะเรียนและจัดให้

นักเรียนมานั่งแถวหน้าสุด รวมทั้งไม่ให้แสงสะท้อนจากหน้าต่างมารบกวนเวลาขณะที่นักเรียนดูกระดานดำ นักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยินควรจัดให้นั่งประมาณแถวที่ 2 หรือ 3 โดยนั่งมุมใดมุมหนึ่งของห้อง เพื่อให้นักเรียนสามารถมองครูและเพื่อนนักเรียนในห้องได้ทั่วถึง นักเรียนที่มีความบกพร่องทางร่างกายที่นั่งรถเข็น เมื่อจำเป็นต้องเรียนวิชาเกษตรและนักเรียนต้องปลูกผักสวนครัว ครูควรยกระดับแปลงผักให้สูงขึ้นจากพื้นและอยู่ในระดับเดียวกับที่นั่งเก้าอี้รถเข็น เพื่อให้นักเรียนสามารถปลูกผักได้สะดวก นอกจากนี้ควรคำนึงถึงพาหนะที่ใช้ในการรับส่งนักเรียนจากบ้านไปโรงเรียนและจากโรงเรียนไปบ้าน ไปทัศนศึกษาและกิจกรรมอื่นๆ ที่นักเรียนจะต้องเคลื่อนย้าย นอกจากนี้จะต้องมีการบริหารจัดการตารางเวลาเรียนและห้องเรียน เช่น ห้องเรียนสำหรับการเรียนร่วมควรอยู่ชั้นล่างของอาคาร พื้นห้องเรียนควรราบเรียบและมีการปรับระดับเพื่อความสะดวกในการใช้รถเข็น ห้องน้ำ โต๊ะ เก้าอี้ และคำนึงถึงการถ่ายเทของ อากาศ แสงจากธรรมชาติ แสงไฟ เป็นต้น

2.2 บุคคลที่เกี่ยวข้องในสภาพแวดล้อมของเด็ก ได้แก่ พ่อแม่ ผู้ปกครอง ครู และบุคลากรอื่นในโรงเรียน โรงเรียนทั่วไปที่มีการจัดการเรียนร่วมผู้บริหารจะเป็นผู้รับผิดชอบสำคัญยิ่งในโรงเรียนที่จะเป็นผู้นำและสร้างบรรยากาศของการยอมรับนักเรียนพิการหรือที่มีความบกพร่องเรียนร่วมในโรงเรียน หากโรงเรียนมีการจัดตั้งคณะกรรมการโรงเรียนไว้แล้วผู้บริหารโรงเรียนจะต้องนำเสนอเรื่องการจัดการเรียนร่วมให้คณะกรรมการโรงเรียนทราบและพิจารณาแต่งตั้งคณะกรรมการจัดการเรียนร่วมประจำโรงเรียน ซึ่งควรประกอบด้วย ผู้บริหาร ผู้เชี่ยวชาญ ครูทั่วไป ครูการศึกษาพิเศษ พ่อแม่ ผู้ปกครอง และบุคลากรภายนอก เพื่อกำหนดนโยบายในการจัดการเรียนร่วมแนวทางการดำเนินงาน จัดสรรงบประมาณ บทบาทหน้าที่ของบุคลากรทุกคนในโรงเรียน และรูปแบบในการจัดการเรียนร่วม เมื่อคณะกรรมการจัดการเรียนร่วมประจำโรงเรียนประชุมกำหนดนโยบายและแนวทางการดำเนินงานในการจัดการเรียนร่วมเรียบร้อยแล้ว ทางโรงเรียนต้องจัดการประชุมชี้แจงถึงนโยบายของโรงเรียน และมอบหน้าที่ให้บุคลากรที่เกี่ยวข้องโดยให้ถือเป็นปริมาณงาน พร้อมทั้งให้ทุกคนมีโอกาสแสดงความคิดเห็นและร่วมเป็นเจ้าของโครงการนอกจากนี้ทางโรงเรียนต้องจัดทำป้ายประกาศนำเสนอในลักษณะของโปสเตอร์ แผ่นพับ วิดีโอ หรือจัดป้ายนิเทศ เพื่อประชาสัมพันธ์โครงการให้บุคคลที่เกี่ยวข้องรับทราบเกี่ยวกับนโยบาย ประชาสัมพันธ์ให้ผู้ปกครองของเด็กพิการหรือที่มีความบกพร่องอาสาเป็นวิทยากร หรือหากมีกิจกรรมการดำเนินงานด้านคนพิการในสังคมที่สอดคล้องกับการจัดการเรียนร่วมจะได้เผยแพร่ให้ทุกคนรับทราบครูทั่วไปและครู

การศึกษาพิเศษต้องเป็นที่ปรึกษาซึ่งกันและกัน โดยทำงานร่วมกันเป็นทีม (เบญจา ชลธาร์ นนท์. 2546 : 7-9)

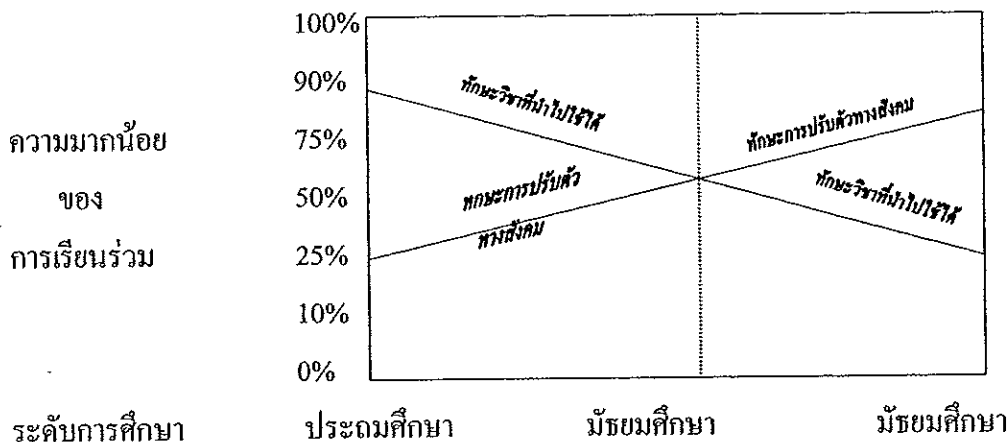
3. กิจกรรมการเรียนการสอน (A : Activities)

กิจกรรมการเรียนการสอน คือ กิจกรรมภายในและภายนอกห้องเรียนเป็นส่วนหนึ่งของการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนที่จะช่วยให้นักเรียนทั่วไปและนักเรียนพิการหรือที่มีความบกพร่องได้รับการพัฒนาทั้งในด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ และสังคมซึ่งประกอบด้วย

3.1 การบริหารจัดการหลักสูตร แบ่งออกเป็น

3.1.1 การปรับหลักสูตรทั่วไป คือ ปรับหลักสูตรที่ใช้กับนักเรียนทั่วไปมาใช้กับนักเรียนพิการหรือที่มีความบกพร่อง เช่น สำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเห็นอาจปรับจากการวาดรูปมาเป็นการปั้นแทน สำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยินอาจปรับให้ไม่ต้องอ่านออกเสียง

3.1.2 การจัดทำหลักสูตรเฉพาะ คือ หลักสูตรที่เป็นแนวทางการศึกษาตั้งแต่ระดับอนุบาลจนถึงมัธยมศึกษาตอนปลาย (หลักสูตรสำหรับหรือหลักสูตรคู่ขนาน) ซึ่งถือเป็นหลักสูตรเฉพาะบุคคล โดยพิจารณาจากระดับของความสามารถจากแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคลของนักเรียน โรงเรียนอาจประยุกต์ตามแนวทางของกรมวิชาการสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาหลายคนไม่สามารถเรียนรู้ได้ตามหลักสูตรทั่วไปจึงจำเป็นต้องจัดทำหลักสูตรขึ้นมาใหม่โดยเฉพาะ เช่น เด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาที่ค่อนข้างรุนแรงจะต้องมีการจัดทำหลักสูตรเฉพาะ ซึ่งไม่ใช่หลักสูตรตัดต่อหรือนำหลักสูตรในระดับประถมศึกษาขึ้นไปจนถึงระดับมัธยมศึกษา สัดส่วนของเนื้อหาหลักสูตรในชั้นประถมศึกษาของเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาทักษะพื้นฐาน เช่น การอ่านออกเสียง เขียนได้ เลขคณิต ความเข้าใจในภาษาจะสูง และเมื่ออยู่ในช่วงมัธยมศึกษาตอนปลายจะค่อยๆ ลดลง แต่ถ้าเป็นเรื่องของทักษะการดำรงชีวิต ทักษะการเตรียมความพร้อมในด้านอาชีพจะต่ำในช่วงแรกๆ แล้วจะค่อยๆ เพิ่มมากขึ้น โดยการจัดเป็นชั้นเรียนพิเศษในโรงเรียนทั่วไปให้มีลักษณะคู่ขนานไปกับระดับชั้นเรียนที่เพื่อนนักเรียนทั่วไปเรียนอยู่

แผนภาพประกอบที่ 4 ตัวอย่างสัดส่วนเนื้อหาหลักสูตรเฉพาะ (เบญจา ชลธาร์นนท์, 2546 : 12)

3.1.3 การจัดทำหลักสูตรเพิ่มเติมสอนทักษะเฉพาะที่จำเป็น

ให้แก่เด็กนักเรียนพิการหรือที่มีความบกพร่อง เช่น ทักษะการดำรงชีวิต ได้แก่ การรับประทาน การดูแลบ้านเรือน การทำความสะอาดร่างกาย การไปซื้อของ การใช้โทรศัพท์สาธารณะ การใช้บริการของไปรษณีย์ ธนาคาร ทักษะการอ่านเขียนอักษรเบรลล์ ทักษะการทำความสะอาดกับสภาพแวดล้อมและการเคลื่อนไหว ทักษะการใช้แว่นขยาย สำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเห็น ทักษะทางสังคมสำหรับนักเรียนออทิสติก ภาษามือสำหรับนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน เป็นต้น

3.2 แผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคล (Individualized Education Program : IEP) เป็นแผนการจัดการศึกษาที่สอดคล้องกับความต้องการจำเป็นพิเศษของนักเรียนพิการหรือที่มีความบกพร่อง ซึ่งมีรายละเอียดเกี่ยวกับสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการ และความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษาที่นักเรียนพิการหรือที่มีความบกพร่องต้องการ เรียกชื่อย่อว่า IEP กระทรวงศึกษาธิการได้ออกกฎกระทรวงกำหนด หลักเกณฑ์และวิธีการให้คนพิการมีสิทธิได้รับสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการ และความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษา ซึ่งสถานศึกษาจะต้องจัดทำ IEP ให้กับนักเรียนพิการหรือที่มีความบกพร่องเป็นเฉพาะบุคคลทุกคน โดยต้องตรวจสอบเพื่อบ่งชี้จุดเด่นและจุดด้อยของนักเรียน รวมถึงความต้องการจำเป็นพิเศษ นอกจากนี้กระทรวงศึกษาธิการยังได้ออกกฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการจัดสรรงบประมาณทางการศึกษาสำหรับคนพิการ พุทธศักราช 2545 โดยให้มีการจัดสรรงบประมาณแต่ละปีเป็นเงินอุดหนุนสำหรับคนพิการ ในอัตราที่มากกว่า แต่ไม่เกิน 5 เท่าของเงินอุดหนุนด้านสื่อและวัสดุการศึกษาที่จัดสรรให้แก่เด็กเรียนทั่วไปต่อคน

3.3 แผนการสอนเฉพาะบุคคล (Individual Implementation Plan : IIP) เป็นแผนการสอนที่จัดขึ้นเฉพาะเจาะจงสำหรับนักเรียนพิการหรือนักเรียนที่มีความบกพร่องคนนั้นๆ ในวิชาหรือทักษะที่เป็นจุดอ่อน แผนการสอนเฉพาะบุคคลนี้จัดทำขึ้นเพื่อช่วยให้นักเรียนบรรลุจุดประสงค์และเป้าหมายที่กำหนดไว้ใน IEP

3.4 การตรวจสอบทางการศึกษา (Educational Assessment) หมายถึงกระบวนการที่ใช้วิธีต่างๆ หลายวิธี ในการรวบรวมข้อมูลทั้งหมดที่เกี่ยวกับนักเรียน โดยมีวัตถุประสงค์ในการที่จะกำหนดปัญหาและหาข้อเท็จจริงเกี่ยวกับปัญหา 3 ด้าน คือ ด้านวิชาการ พฤติกรรม และร่างกาย รวมทั้ง ดัดสินใจเกี่ยวกับนักเรียนในเรื่องการส่งต่อ การคัดแยกการกำหนดประเภทเด็กที่มีความต้องการพิเศษ การวางแผนการสอน และการประเมินความก้าวหน้าของนักเรียน

3.5 เทคนิคการสอน เทคนิคการสอนที่ควรนำมาใช้นักเรียนพิการหรือที่มีความบกพร่องเป็นพิเศษ มีดังนี้

3.5.1 การวิเคราะห์งาน (Task Analysis)

3.5.2 การสอนโดยเพื่อนช่วยเพื่อน (Peer Tutoring)

3.5.3 ระบบเพื่อนช่วยเพื่อน (Buddy System)

3.6 การรายงานความก้าวหน้าของนักเรียน การติดตามความก้าวหน้าของนักเรียนในปัจจุบันใช้วิธีการทบทวนและปรับ IEP ปีละอย่างน้อย 2 ครั้ง รวมทั้งมีการรายงานความก้าวหน้าของนักเรียนโดยสรุปจาก IIP ที่ใช้สอนเด็กในแต่ละสาระการเรียนรู้ ทักษะและกิจกรรมต่างๆ ซึ่งจะมีการระบุว่าประเมินโดยวิธีใดและใช้เกณฑ์อะไร โดยอาจนำเสนอในรูปของกราฟแท่ง กราฟเส้นประกอบการบรรยาย หรือคิดเป็นคะแนนและเกรดในชั้นประถมศึกษา ครูทั่วไปและครูการศึกษาพิเศษที่ร่วมกันสอนนักเรียนพิการหรือที่มีความบกพร่องเรียนร่วมอาจแยกกันประเมินผลนักเรียน กล่าวคือ ครูแต่ละคนประเมินผลและให้เกรดนักเรียนเฉพาะส่วนของตนเอง พร้อมทั้งมีรายละเอียดเกี่ยวกับพัฒนาการของนักเรียนพิการหรือที่มีความบกพร่องประกอบด้วยแล้วจึงนำผลการประเมินของครูแต่ละคนมาตัดสินใจร่วมกัน วิธีนี้จะทำให้ผลการเรียนของนักเรียนพิการหรือที่มีความบกพร่องเป็นที่ยอมรับของทุกฝ่าย รวมถึงพ่อแม่ของตัวนักเรียนเอง

3.7 การจัดกิจกรรมการสอนนอกห้องเรียนและชุมชน นอกจากกิจกรรมการเรียนการสอนที่ครูจัดภายในชั้นเรียนและภายในโรงเรียนแล้ว ยังมีกิจกรรมนอกโรงเรียนซึ่งทางโรงเรียนควรมีการบริหารจัดการในเรื่องเกี่ยวกับการความปลอดภัย

ยานพาหนะ ที่พัก ฯลฯ เพื่อช่วยการเข้าร่วมกิจกรรมนอกสถานที่ของนักเรียนพิการหรือที่มีความบกพร่องเป็นไปอย่างมีคุณภาพและประสิทธิภาพ ลักษณะกิจกรรมนอกห้องเรียน เช่น ใช้วิชาพลศึกษาจัดให้นักเรียนพิการหรือที่มีความบกพร่องได้ร่วมกิจกรรมกับนักเรียนทั่วไปในสนามเด็กเล่น กิจกรรมห้องสมุดให้มีการปรับห้องสมุดโดยนำเทคโนโลยีสารสนเทศ (Information and Communication Technology : ICT) เข้ามาใช้ให้เป็นประโยชน์ เพื่อให้คนพิการทุกประเภทมีโอกาสเข้าถึงข้อมูลข่าวสารจัดให้มีบริหารหนังสือในรูปแบบของหนังสือเสียง เป็นต้น

3.8 การประกันคุณภาพ

3.8.1 โรงเรียนควรจัดตั้งคณะกรรมการการประกันคุณภาพการจัดการเรียนร่วมขึ้นมา

3.8.2 กลไกในการดำเนินงาน

เมื่อคณะกรรมการการประกันคุณภาพได้มีการประชุมและรับทราบนโยบายร่วมกันแล้ว การดำเนินงานในเรื่องการกำหนดระบบการประกันคุณภาพการจัดการเรียนร่วม นั้นเป็นระบบการประเมินผลภายใน โดยให้ความสำคัญกับการประเมินตนเอง (Self-evaluation)

3.8.3 กิจกรรมการประกันคุณภาพ การจัดกิจกรรมการประกันคุณภาพนั้นจะต้องมีการประชุมเพื่อทำความเข้าใจกับบุคลากรทุกกลุ่ม ถือว่าการประชุมหรือการจัดการประชุมเชิงปฏิบัติการเรื่องการประกันคุณภาพการจัดการเรียนร่วมเป็นกิจกรรมแรกที่คณะกรรมการการประกันคุณภาพการจัดการเรียนร่วมจะต้องทำ จากนั้นควรมีการให้ข้อมูลสารสนเทศแก่บุคลากรทุกคนให้รับทราบ

3.9 การรับนักเรียนพิการหรือที่มีความบกพร่องเข้าเรียน

ปฏิทินงานการรับคนพิการ (คณะอนุกรรมการคัดเลือกและจำแนกความพิการเพื่อการศึกษ, 2543, 38 – 39)

เดือน	การปฏิบัติงาน
พฤศจิกายน - กุมภาพันธ์	สถานศึกษาประกาศรับสมัครคนพิการเข้าเรียนโดยประชาสัมพันธ์ และแจ้งระยะเวลาให้ทราบโดยทั่วกัน
มีนาคม	1. จำแนกและคัดแยกคนพิการตามความต้องการจำเป็นพิเศษ โดยร่วมมือและประสานงานกับศูนย์การศึกษาพิเศษประจำ

เดือน	การปฏิบัติงาน
มีนาคม	จังหวัด แพทย์ นักจิตวิทยา นักการศึกษาพิเศษ ผู้ปกครอง และ ผู้ที่เกี่ยวข้องที่เหมาะสม เป็นต้น
เมษายน	<p>2. ส่งต่อคนพิการเข้ารับการศึกษิตตามความสามารถและ ความต้องการจำเป็นของคนพิการแต่ละบุคคล โดยคำนึงถึงความ สะดวก และใกล้บ้านเป็นสำคัญ และประสานงานกับ สถานพยาบาล เพื่อส่งต่อเข้ารับการฟื้นฟูบำบัดในกรณีที่เป็น</p> <p>1. เตรียมความพร้อมในด้านความรู้หรือเจตคติให้กับ บุคลากร เช่น ผู้บริหารโรงเรียน ครูผู้สอน พ่อ แม่ ผู้ปกครอง และผู้ที่เกี่ยวข้องโดยการอบรมหรือประชุม</p> <p>2. เตรียมพร้อมในด้านสื่อ อุปกรณ์ที่จำเป็นในการจัดการ เรียนการสอน</p> <p>3. จัดตั้งคณะกรรมการจัดการศึกษาระดับ โรงเรียน</p>
พฤษภาคม	จัดตั้งคณะจัดทำแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคลให้กับเด็กที่มี ความต้องการพิเศษทุกคน
พฤษภาคม - ตุลาคม	<p>1. ดำเนินการสอนตามแผนการจัดการศึกษาเฉพาะบุคคลที่ ได้จัดทำไว้เพื่อพัฒนาคนพิการให้เกิดการเรียนรู้เต็มตามศักยภาพ</p> <p>2. ติดตามและประเมินผลตามแผนการจัดการศึกษาเฉพาะ บุคคล เพื่อเป็นการประกันคุณภาพว่าการศึกษาและการบริการที่ คนพิการได้รับมีความสอดคล้องกับความต้องการจำเป็นของคน พิการแต่ละบุคคล</p>

แผนภาพประกอบที่ 4 ปฏิทินงานการรับคนพิการ (คณะอนุกรรมการคัดเลือกและจำแนก ความพิการเพื่อการศึกษา, 2543, 38 – 39)

3.10 การจัดการเวลาให้บริการสอนเสริม

จำนวนเด็กที่ครูสอนเสริมจะต้องให้บริการควรเริ่มจากจำนวน 5 – 6 คน ใน สัปดาห์แรกๆ แล้ว ค่อยๆ เพิ่มจำนวนเด็กขึ้นในสัปดาห์ต่อมาทีละสัปดาห์ แต่ควรจัด ให้บริการตามจำนวนที่ต้องรับผิดชอบภายใน 6 สัปดาห์ ยกตัวอย่างเช่น ในสัปดาห์แรก ให้บริการจัดการรายบริการให้แก่เด็ก 6 คน แล้วสัปดาห์ถัดไป เพิ่มอีก 2 คน รวมเป็น 8 คน

และอีกสัปดาห์ ถัดไปเพิ่มอีก 2 คน รวมเป็น 10 คน (หากครูต้องรับผิดชอบเด็ก จำนวน 10 คน) การค่อยๆ ทอยจัดบริการให้แก่เด็กเช่นนี้ จะช่วยผ่อนคลายความยุ่งยากในการที่จะต้องจัดตารางเวลาให้บริการแก่เด็ก ครูสอนเสริมจะต้องประสานงานกับครูทั่วไปทุกชั้นเรียนที่เด็กกระจายอยู่และจัดเวลาใน แต่ละวันให้กับตนเองให้มีเวลาสำหรับเตรียมการก่อนเด็กมารับบริการที่ห้องสอนเสริมหรือก่อนที่ครูสอนเสริมจะเข้าไปให้บริการในชั้นเรียน จัดให้มีเวลาที่จะใช้ในการตรวจสอบเด็กบางกรณี และจัดให้มีเวลาที่จะให้คำแนะนำปรึกษาหารือกับครูคนอื่นๆ

การจัดตารางเวลาที่จะทำให้ทุกฝ่ายยอมรับเป็นสิ่งที่ยาก ฉะนั้นครูสอนเสริมจึงต้องคำนึงถึงเด็กว่าตารางเวลาที่จัดให้กับเด็กที่รับผิดชอบแต่ละคนนั้น เหมาะสมสอดคล้องกับความต้องการของเด็ก รวมทั้งตัวครูด้วย

3. เครื่องมือ (T : Tools)

เครื่องมือ หมายถึง สิ่งที่น่ามาเป็นเครื่องมือในการบริหารจัดการเรียนร่วมช่วยให้นักเรียนพิการหรือที่มีความบกพร่องเกิดการเรียนรู้และดำรงชีวิตได้อย่างมีประสิทธิภาพสูงสุดเป็นการช่วยสนับสนุนให้นักเรียนได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพ เครื่องมือดังกล่าวหมายถึงสิ่งต่อไปนี้

4.1 โยบาย วิสัยทัศน์ พันธกิจ เป็นการกำหนดทิศทางในการปฏิบัติงานและระบบการให้บริการที่ชัดเจนทำให้บุคลากรทุกคนในโรงเรียนและบุคคลทั่วไป รวมทั้งพ่อแม่รับรู้ว่ามีโครงการเรียนร่วม ซึ่งกำหนดให้สอดคล้องกับนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการและรัฐบาล

4.2 งบประมาณ โรงเรียนจำเป็นต้องจัดสรรงบประมาณให้เป็นการเฉพาะเพื่อการจัดการเรียนร่วมให้กับเด็กพิการหรือที่มีความบกพร่อง

4.3 ระบบการบริหารจัดการ หากทางโรงเรียนได้มีการจัดตั้งคณะกรรมการ โรงเรียนไว้แล้ว ผู้บริหารโรงเรียนจะต้องนำเสนอเรื่องการจัดการเรียนร่วม จัดตั้งคณะกรรมการวางแผน โดยนำเสนอให้มีการแต่งตั้งผู้แทนผู้ปกครองนักเรียนพิการหรือที่มีความบกพร่องเข้าร่วมเป็นกรรมการเพิ่มอย่างน้อย 1 คน และในคณะกรรมการ โรงเรียนควรมีผู้ปกครองของนักเรียนพิการหรือที่มีความบกพร่องเข้าร่วมในคณะกรรมการด้วยอย่างน้อย 1 คน จัดประชุมบุคลากรและผู้ปกครองนักเรียนพิการหรือที่มีความบกพร่อง แต่งตั้งคณะกรรมการจัดการเรียนร่วมประจำโรงเรียน โดยให้มีอำนาจหน้าที่กำหนดนโยบายในการ

จัดการเรียนร่วมเพื่อนำเสนอผู้บริหาร โรงเรียนและคณะกรรมการ โรงเรียนกำหนดแนวทางการดำเนินงานจัดสรรงบประมาณ กำหนดบทบาทหน้าที่ของบุคลากรทุกคนในโรงเรียน กำหนดรูปแบบในการจัดการเรียนร่วม และร่วมมือกับหน่วยงานและบุคลากรภายนอกที่เกี่ยวข้อง เช่น สาธารณสุข โรงพยาบาล หรือนักจิตวิทยา เป็นต้น แต่งตั้งผู้รับผิดชอบการจัดการเรียนร่วมแทนหัวหน้าโครงการทำหน้าที่ประสานงานและเลขานุการของคณะกรรมการจัดการเรียนร่วม 1 คน แต่งตั้งคณะจัดทำแผนการศึกษาเฉพาะบุคคลประมาณ 5-7 คน ต่อเด็ก 1 คน โดยมีผู้อำนวยการ/ครูใหญ่หรือผู้ช่วยเป็นประธาน และมีครูหรือตัวแทนครูที่สอนนักเรียนพิการหรือที่มีความบกพร่อง ครูการศึกษาพิเศษ ผู้ปกครอง นักจิตวิทยา ผู้เชี่ยวชาญอื่นที่เกี่ยวข้อง เช่น นักกายภาพบำบัด นักแก้ไขการพูดและภาษา และพ่อแม่ของเด็กร่วมเป็นกรรมการ โดยให้ครูการศึกษาพิเศษเป็นผู้ประสานงานในการจัดทำ IEP และดำเนินการสอนตาม IEP โดยจัดทำ IEP สำหรับนักเรียนพิการหรือที่มีความบกพร่อง

4.4 กฎกระทรวง ได้แก่ กฎกระทรวงกำหนดกฎเกณฑ์และวิธีการให้คนพิการมีสิทธิได้รับสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการ และความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษา พุทธศักราช 2545 และกฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการจัดสรรงบประมาณทางการศึกษาสำหรับคนพิการ พุทธศักราช 2545 เป็นเครื่องมือในการกำหนดให้นักเรียนพิการหรือที่มีความบกพร่องมีสิทธิได้รับสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการ และความช่วยเหลืออื่นใดเพื่อนำมาใช้ในการเรียนร่วมและกำหนดให้มีการจัดสรรงบประมาณแต่ละปีเป็นเงินอุดหนุนสำหรับคนพิการในอัตราที่มากกว่าแต่ไม่เกินห้าเท่าของเงินอุดหนุนด้านสื่อและวัสดุการศึกษาที่จัดสรรให้แก่เด็กเรียนทั่วไปต่อคน

4.5 เทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวก (Assistive Technology : AT)

เทคโนโลยีที่คนพิการใช้ ซึ่งมีการพัฒนาและการใช้ประโยชน์เทคโนโลยีเพื่อช่วยให้นักพิการดำรงชีวิตอิสระสามารถปฏิบัติงานและผลิตงานต่างๆ ออกมาได้ เรียกว่า “เทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวก” ซึ่งตรงกับภาษาอังกฤษว่า Assistive Technology หรือใช้ชื่อย่อว่า AT โดยอาจจะเป็นเทคโนโลยีระดับพื้นฐาน (Low Technology) หรือระดับสูง (High Technology) ก็ได้ทั้งนี้อาจเป็นเครื่องมือที่สามารถหาซื้อได้ตามร้านค้าทั่วไป เช่น โทรศัพท์ที่หน้าปัดมีตัวเลขและตัวอักษรขนาดใหญ่เพื่อช่วยให้นักที่เห็นเดือนร้างเห็น ได้ชัดเจนขึ้น จนกระทั่งถึงเครื่องมือที่มีการออกแบบพิเศษให้นักพิการใช้เป็นเฉพาะบุคคล เช่น แก้วออร์ดเงินไฟฟ้าที่ใช้ท่อพลาสติกบังคับการเคลื่อนไหวโดยคนพิการดูดหรือเป่าลมเข้าท่อแทนการใช้นิ้วมือกดบังคับสวิทช์เล็กๆ ที่ติดกับแก้วเหมือนคนพิการร่างกายทั่วไปที่สามารถใช้มือได้ เป็นต้น

4.6 สิ่งอำนวยความสะดวก (Accessibility) หมายถึง อุปกรณ์ เครื่องมือ โครงสร้างทางสถาปัตยกรรม สิ่งแวดล้อม เพื่อช่วยให้คนพิการแต่ละประเภทได้รับการศึกษา โดยสะดวกและสอดคล้องตามความต้องการจำเป็นของแต่ละบุคคล

4.7 สื่อ หมายถึง สื่อทางการศึกษา ได้แก่ วัสดุ อุปกรณ์ เทคโนโลยี เพื่อการศึกษาหรือเครื่องมือช่วยให้คนพิการเกิดการเรียนรู้ได้อย่างเหมาะสมเกิดความเข้าใจดี ข้นและรวดเร็ว

4.8 บริการ หมายถึง บริการต่างๆ ที่ช่วยสนับสนุนการศึกษาของคน พิการแต่ละประเภท เช่น บริการฝึกอบรม บริการเตรียมความพร้อมทางการเรียนรู้ บริการ บำบัดฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ

4.9 ตำรา อาจจัดทำในรูปแบบอื่นที่นอกเหนือไปจากตัวพิมพ์ เช่น หนังสือเสียงสำหรับคนตาบอดและนักเรียนที่มีปัญหาทางการเรียนรู้ เป็นต้น

4.10 ความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษา หมายถึง มาตรการอื่นที่ นอกเหนือจากสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการ ที่ช่วยส่งเสริมและสนับสนุนการเรียนรู้ของ คนพิการ

4.11 ครูการศึกษาพิเศษ หมายถึง ครูที่ได้รับการศึกษาสาขาการศึกษา พิเศษในระดับปริญญาตรีขึ้นไปหรือผู้ที่ได้รับการอบรมตามหลักสูตรที่กระทรวงศึกษาธิการ กำหนดที่ปฏิบัติหน้าที่เป็นครูเดินสอน ครูสอนเสริม หรือครูสอนนักเรียนพิการหรือที่มีความ บกพร่องในชั้นเรียนพิเศษใน โรงเรียนทั่วไป

สรุปได้ว่า โครงสร้างซีทประกอบด้วย

1. ด้านนักเรียน หมายถึง นักเรียนที่มีความต้องการพิเศษหรือนักเรียนทั่วไป ในโรงเรียนเรียนร่วม สังกัดกรุงเทพมหานคร

2. ด้านสภาพแวดล้อม หมายถึง สภาพทั่วไปๆ ทั้งเป็นสภาพแวดล้อมทาง กายภาพและบุคคลที่เกี่ยวข้องในสภาพแวดล้อมของเด็กไม่ว่าจะเป็นพ่อ แม่ ผู้ปกครอง ครู เพื่อนหรือบุคคลอื่นๆ รอบด้าน

3. ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน หมายถึง กิจกรรมภายในภายนอก โรงเรียนที่เป็นส่วนหนึ่งในการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนานักเรียนที่มีความต้องการ พิเศษและนักเรียนทั่วไปได้พัฒนาทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา

4. ด้านเครื่องมือ หมายถึง สิ่งที่นำมาใช้เป็นเครื่องมือในการบริหารจัดการ

เรียนร่วมให้นักเรียนที่มีความต้องการพิเศษเกิดการเรียนรู้สามารถนำมาใช้ในการดำรงชีวิตได้
อย่างมีประสิทธิภาพ

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. งานวิจัยภายในประเทศ

ประภาพร เสกศิริ (2542 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาระดับปัญหาการจัดการเรียนร่วม
ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดยโสธร ปีการศึกษา 2541
ของข้าราชการครู จำนวน 212 คน ประกอบด้วยผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอนซึ่งได้มาโดย
การสุ่มแบบแบ่งชั้น เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วน
ประมาณค่าเกี่ยวกับปัญหาการจัดการเรียนร่วม 4 ด้าน คือ ด้านหลักสูตรและการนำหลักสูตร
ไปใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ด้านสื่อการเรียนการสอน ด้านการวัดและ
ประเมินผลการศึกษา พบว่า

1. ข้าราชการครูโดยส่วนรวมและจำแนกตามสภาพ มีปัญหาการจัดการ
เรียนร่วมในโรงเรียนประถมศึกษาโดยรวมและรายด้าน 4 ด้าน อยู่ในระดับปานกลาง ยกเว้น
ครูผู้สอนมีปัญหาด้านการวัดและประเมินผลอยู่ในระดับมาก โดยมีปัญหาเป็นรายชื่ออยู่ใน
ระดับมากหรือปานกลาง และมีค่าเฉลี่ยสูงสุดในแต่ละด้าน คือ การกำหนดหน้าที่ความ
รับผิดชอบของบุคลากรในโครงการเรียนร่วมไม่เหมาะสม ไม่มีการเสริมแรงบวกและ
สร้างความมั่นใจในตนเองให้แก่เด็กที่มีความต้องการพิเศษ ครูผู้สอนมีความรู้และ
ประสบการณ์ในการใช้สื่อสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษน้อยและไม่มีการประเมินผลเพื่อ
ปรับปรุงแก้ไขแผนการศึกษาเฉพาะบุคคล

2. ข้าราชการครูได้เสนอแนะแนวทางในการแก้ปัญหา คือ ด้านหลักสูตร
และการนำหลักสูตรไปใช้ หลักสูตรควรจะมีการปรับปรุงให้เหมาะสมกับสภาพความต้องการ
ของเด็กแต่ละประเภท ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ควรมีการจัดการอบรมเกี่ยวกับการ
จัดกิจกรรมการเรียนการสอนเด็กพิเศษให้กับครูทุกคนที่อยู่ในโรงเรียน โครงการเรียนร่วม
ด้านสื่อการเรียนการสอนควรมีงบประมาณในการจัดทำสื่อให้เพียงพอ ด้านการวัดและ
ประเมินผลควรมีเกณฑ์การประเมินผลที่ชัดเจน

ส่องแสง สารบรรณ (2542 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเกี่ยวกับปัญหาการจัดการศึกษา
พิเศษในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดอุดรธานีของครูผู้สอน

ในโรงเรียนประถมศึกษาที่มีสถานภาพการอบรมและสอนในโรงเรียนขนาดต่างกัน ปีการศึกษา 2542 จำนวน 258 คน ซึ่งได้มาโดยการสุ่มแบบแบ่งชั้น เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า ซึ่งถามครอบคลุมเนื้อหา 5 ด้าน คือ การบริหาร ด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านอาคารสถานที่ ด้านงบประมาณ และด้านการประสานงาน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน และทดสอบสมมติฐาน ผลการศึกษาค้นคว้าพบว่า

1. ครูโดยส่วนรวมและจำแนกตามสถานภาพการอบรมและขนาดโรงเรียนมีปัญหาการจัดการศึกษาพิเศษโดยภาพรวมและเป็นรายด้าน 3 ด้าน อยู่ในระดับปานกลาง และมีปัญหาอีก 2 ด้าน คือ ด้านงบประมาณและด้านอาคารสถานที่ อยู่ในระดับมาก ยกเว้นครูในโรงเรียนขนาดเล็ก มีปัญหาโดยภาพรวมและเป็นรายด้าน 3 ด้าน คือ ด้านอาคารสถานที่และด้านการประสานงาน อยู่ในระดับมาก และมีปัญหาอีก 2 ด้านที่เหลืออยู่ในระดับปานกลาง

2. ครูที่สอนในโรงเรียนต่างกัน มีปัญหาในการจัดการศึกษาพิเศษโดยภาพรวมและเป็นรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. ครูที่มีสถานภาพการอบรมการจัดการศึกษาพิเศษต่างกัน มีปัญหาการจัดการศึกษาพิเศษ โดยภาพรวมและเป็นปัญหารายด้านไม่แตกต่างกัน แต่ครูที่ไม่ผ่านการอบรมมีปัญหาด้านการจัดการเรียนการสอนมากกว่าครูที่ผ่านการอบรมและไม่มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างขนาดโรงเรียนและสถานภาพการอบรมต่อการมีปัญหาการจัดการศึกษาพิเศษโดยภาพรวมและเป็นรายด้าน

วิมลดา ชโยดม (2543 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาปัญหาการจัดการศึกษาสำหรับเด็กพิการในเขตภาคเหนือตอนล่าง พบว่า

1. ผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอนเด็กพิการ ทั้งในโรงเรียนประถมศึกษาและมัธยมศึกษา มีทัศนคติต่อปัญหาการจัดการสอนและบุคลากรทางการสอน ด้านการจัดงบประมาณ ด้านภูมิหลังของครอบครัวเด็กพิการ และด้านความร่วมมือการจัดการศึกษาสำหรับเด็กพิการอยู่ในระดับมากเป็นส่วนใหญ่ ยกเว้นเมื่อพิจารณาตามประสบการณ์การทำงาน พบว่ามีปัญหาระดับปานกลางในภูมิหลังของครอบครัวเด็กพิการ

2. ผลการเปรียบเทียบปัญหาการจัดการศึกษาสำหรับเด็กพิการ ตามทัศนคติของผู้บริหารโรงเรียน และครูผู้สอนเด็กพิการในโรงเรียนประถมศึกษาและมัธยมศึกษา ในด้านการจัดการเรียนการสอนและบุคลากรทางการสอน ด้านงบประมาณ ด้านภูมิหลังของครอบครัวเด็กพิการ และด้านความร่วมมือการจัดการศึกษาสำหรับเด็กพิการ เมื่อ

พิจารณาตามตำแหน่งพบว่า มีทรศนะต่อปัญหาไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ เมื่อพิจารณาตามประเภทการดำเนินงาน พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอนในโรงเรียนประถมศึกษามัธยมศึกษาที่มีประเภทการดำเนินงานต่างก็มีทรศนะต่อปัญหาในแต่ละด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วน ผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอนเด็กพิการในโรงเรียนมัธยมศึกษาที่มีประเภทการดำเนินงานต่างก็มีทรศนะต่อปัญหาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ใน 2 ด้าน คือ ด้านภูมิหลังของครอบครัว เด็กพิการและด้านความร่วมมือในการจัดการศึกษาที่เหลืออีก 2 ด้านมีทรศนะต่อปัญหาไม่แตกต่างกัน

ฐานิยา บุญเกียรติ (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ 2543 : 58 - 59) ได้ศึกษาสภาพและปัญหาการจัดการศึกษาพิเศษในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ตามความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียนครูผู้สอน และศึกษานิเทศก์สำนักงานการประถมศึกษากรม 7 ด้าน คือ ด้านอาคารสถานที่ ด้านบุคลากร ด้านหลักสูตร ด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านการนิเทศการศึกษา ด้านการสื่อการเรียนการสอนและด้านการวัดและการประเมินผล ผลการวิจัยสรุปได้ว่า

1. สภาพภาพการจัดการศึกษาพิเศษในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติตามความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียน ครูผู้สอน และศึกษานิเทศก์สำนักงานการประถมศึกษา โดยส่วนรวมมีสภาพการปฏิบัติปานกลาง
2. สภาพภาพการจัดการศึกษาพิเศษในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติตามความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียนครูผู้สอน และศึกษานิเทศก์ โดยส่วนรวมมีสภาพปัญหาน้อย

จารึก โกษาพงศ์ (2545 : 82 - 83) ได้ศึกษาสภาพปัญหาการจัดการศึกษาพิเศษเรียนร่วมในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดกระบี่ พบว่าโรงเรียนประถมศึกษาส่วนใหญ่มีการจัดใน 7 ด้าน เรียงลำดับดังนี้คือ ด้านการจัดเตรียมบุคลากร ด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านการจัดเตรียมการวัดผลประเมินผล ด้านการนิเทศการจัดการศึกษาพิเศษเรียนร่วม ด้านการบริหารจัดการศึกษาพิเศษเรียนร่วม ด้านการเตรียมหลักสูตร และด้านการจัดสภาพแวดล้อมในโรงเรียนและเรื่องที่ไม่ได้จัดมากที่สุดคือ การจัดสภาพห้องน้ำให้เหมาะสมกับประเภทของเด็กพิเศษ การจัดเอกสารเกี่ยวกับเด็กพิเศษให้ผู้ปกครองได้ศึกษา การเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการปรับปรุงหลักสูตร การ

จัดทำแผนการศึกษาเฉพาะบุคคล สำหรับเด็กพิเศษ การจัดให้มีเอกสารการวัดผลประเมินผล เด็กพิเศษให้ครูได้ศึกษา การศึกษาดูงานการจัดการศึกษาพิเศษในโรงเรียนอื่น และการจัดตั้ง คณะกรรมการการจัดการเรียนร่วม ส่วนปัญหาในการจัดการศึกษาพิเศษเรียนร่วมพบว่า โรงเรียนประสบปัญหาในการจัดทั้ง 7 ด้าน ปัญหาที่ประสบสูงสุด ได้แก่ การสร้างเจตคติที่ดี ของเด็กพิเศษเรียนร่วม การจัดบริเวณและสิ่งแวดลอมในโรงเรียนให้พร้อมก่อนจัดการเรียน การสอน การปรับปรุงเนื้อหาและกิจกรรมในหลักสูตรให้เหมาะกับประเภทเด็กพิการ การ แก้ไขปัญหาการจัดการกิจกรรมการเรียนการสอนสำหรับเด็กพิเศษ การตัดสินใจขั้นให้ผลการ ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมเป็นความสำคัญอันดับแรกผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเป็นอันดับรอง การ ให้บริการสื่อวัสดุ อุปกรณ์การเรียนการสอนให้เพียงพอกับความต้องการของครูสอนเด็กพิเศษ และการให้ความร่วมมือระหว่างบุคลากรในโรงเรียนเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนเด็กพิเศษ

เชษฐาภรณ์ แก่นนาคำ (2545 : 54 - 56) ได้ศึกษาสภาพการดำเนินงานและปัญหา ในการจัดการเรียนร่วมของเด็กพิเศษในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการ ประถมศึกษา จังหวัดขอนแก่น พบว่าโรงเรียนประถมศึกษาส่วนใหญ่มีปัญหาดังต่อไปนี้

1. ด้านอาคารสถานที่ในเรื่องขาดห้องเรียนพิเศษเพิ่มเติมจากห้องเรียนร่วมที่มีอยู่ ในโรงเรียน และมีสภาพพื้นที่โรงเรียนไม่เหมาะสมและไม่พร้อมต่อการจัดการเรียนร่วมใน โรงเรียน
2. ด้านบุคลากร บุคลากรไม่เพียงพอกับภาระงานในการจัดการเรียนร่วมใน โรงเรียน บุคลากรมีเจตคติที่ไม่ดีและไม่ให้ความสำคัญกับนักเรียน บุคลากรขาดความเข้าใจ ต่อโครงการจัดการเรียนร่วม ผู้ปกครองมีเจตคติที่ไม่ดีต่อการจัดนักเรียนพิเศษเข้าเรียนร่วมกับ นักเรียนปกติในโรงเรียน โรงเรียนขาดการประชาสัมพันธ์และประสานงานที่ดีกับผู้ปกครอง ชุมชน
3. ด้านหลักสูตร ซึ่งการปรับสูตรประถมศึกษาปกติไม่เหมาะสมกับการจัดการ เรียนร่วมในโรงเรียนปกติ จุดประสงค์ในหลักสูตรทั่วไปไม่สามารถปรับมาใช้กับนักเรียน พิเศษได้ดี เนื้อหาในหลักสูตรสำหรับการเรียนร่วมมีมากและไม่เหมาะสมสำหรับนักเรียน พิเศษ กิจกรรมในหลักสูตรไม่เหมาะสมในการจัดการเรียนร่วม และการจัดลำดับเนื้อหาและ กิจกรรมไม่สามารถกระทำได้ตามที่จัดไว้ในหลักสูตร
4. ด้านการจัดการเรียนการสอน มีสภาพห้องเรียนไม่เหมาะสมสำหรับจัด นักเรียนพิเศษเข้าเรียนร่วมกับนักเรียนปกติ นักเรียนพิเศษไม่ได้รับการเตรียมความพร้อมก่อน การจัดการเรียนการสอน นักเรียนพิเศษเข้าร่วมกิจกรรมกับนักเรียนปกติไม่ได้เต็มที่และไม่เต็ม

กิจกรรม กิจกรรมที่นำมาใช้กับนักเรียนพิเศษที่เรียนร่วมกับนักเรียนปกติมีน้อยและหายาก และบุคลากรยังขาดการจัดกิจกรรมเพื่อให้นักเรียนพิเศษปรับตัวให้เหมาะสมกับการเรียนร่วม

5. ด้านสื่อการสอน มีปัญหาในเรื่องสื่อที่มีอยู่ไม่เพียงพอและมีประสิทธิภาพไม่เหมาะที่จะนำมาใช้กับการจัดการเรียนร่วม ครูผู้สอนยังขาดความรู้ความเข้าใจในการใช้สื่อการสอนสำหรับนักเรียนพิเศษ การพัฒนาสื่อการสอนที่มีอยู่มาใช้นักเรียนพิเศษยังทำได้ไม่เต็มที่และมีประสิทธิภาพ และการได้รับความรู้และพัฒนาการใช้สื่อของบุคลากรยังมีน้อยและไม่มีการนำมาใช้

6. ด้านการวัดและประเมินผล คือครูผู้สอนขาดความรู้และประสบการณ์ด้านการวัดผลประเมินผลนักเรียนพิเศษ จุดประสงค์ใน ป.02 ไม่สามารถนำมาปรับใช้กับนักเรียนพิเศษได้เหมาะสม และการปรับเกณฑ์ในการวัดและประเมินผลการเรียนสำหรับนักเรียนพิเศษมีความยุ่งยากและไม่ได้ผล

วิชัย ขจรมณี (2547 :78 – 82) ศึกษาสภาพและปัญหาการดำเนินงาน โรงเรียนเรียนร่วม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1 โดยศึกษาใน 4 ด้านต่อไปนี้ คือ ด้านคุณภาพนักเรียน ด้านกระบวนการเรียนการสอน ด้านบริหารจัดการและด้านปัจจัย มีปัญหาด้านคุณภาพนักเรียนโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ข้อที่มีปัญหาในระดับมากได้แก่ การพัฒนาทักษะพื้นฐานของเด็กที่มีความต้องการพิเศษไม่ได้รับการพัฒนาศักยภาพครบทุกด้าน โรงเรียนมีห้องพิเศษเฉพาะสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษไม่เพียงพอ การวัดและประเมินผลเด็กที่มีความต้องการพิเศษมีความยุ่งยากกว่าเด็กปกติ บุคลากรที่ปฏิบัติงานด้านการเรียนร่วมขาดความรู้ความเข้าใจด้านกระบวนการวิจัยในการพัฒนาการเรียนรู้อย่างเหมาะสม การกำหนดนโยบายของหน่วยงานต้นสังกัดไม่มีความชัดเจน บุคลากรด้านการจัดการเรียนร่วมมีจำนวนไม่เพียงพอ สื่อ สิ่งอำนวยความสะดวก และงบประมาณด้านการเรียนร่วมไม่เพียงพอ ขาดการกำกับนิเทศ ติดตามจากหน่วยงาน ที่เกี่ยวข้องอย่างสม่ำเสมอ หน่วยงานต้นสังกัดที่รับผิดชอบไม่จัดอบรมสัมมนาด้านการเรียนร่วมให้แก่บุคลากรอย่างต่อเนื่อง เอกสารทางวิชาการและผู้มีความรู้ความชำนาญในการจัดเรียนร่วมในพื้นที่มีจำนวนน้อย และบุคลากรภายนอกที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนร่วมไม่ได้ดำเนินการช่วยเหลือ แนะนำ บำบัด เด็กที่มีความต้องการพิเศษอย่างจริงจัง โรงเรียนเรียนร่วมที่มีขนาดแตกต่างกัน มีปัญหาการดำเนินงาน โรงเรียนเรียนร่วมด้านปัจจัยแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ

ประภาพิมล ทิมวัฒนา (2548 : 78-82) ศึกษาความต้องการ ปัญหา เจตคติ และการมีส่วนร่วมของบุคคลที่เกี่ยวข้องในการจัดการเรียนร่วมในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิษณุโลก เขต 1 ตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครูผู้สอน พบว่าผู้บริหารมีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาในการจัดการเรียนร่วมในภาพรวมในระดับมากด้านการสนับสนุนงบประมาณเพื่อพัฒนาบุคลากรด้านการศึกษาพิเศษเพื่อพัฒนาความรู้และทักษะความสามารถ ปัญหาเรื่องสื่อหรืออุปกรณ์การเรียนการสอนที่เหมาะสมและตรงกับความต้องการของเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ปัญหาเรื่องครูที่มีความสามารถเฉพาะเกี่ยวกับการศึกษาพิเศษมาทำการสอนในโรงเรียนเรียนรวม และครูผู้สอนมีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาในการจัดการเรียนร่วมในภาพรวมอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยมีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาด้านบุคลากรการศึกษาพิเศษในการจัดหาครูเสริมทักษะด้านต่างๆ แก่เด็กที่มีความต้องการพิเศษ กรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาในการจัดการเรียนร่วมในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษารุงเทพมหานคร เขต 2 (2549 : 99) รายงานการดำเนินงานตามโครงการโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วม ปี 2548 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า กระบวนการปฏิบัติงานโรงเรียนยังมีปัญหาในเรื่องการเตรียมความพร้อมนักเรียนพิการตามความต้องการจำเป็นพิเศษทางการศึกษาเฉพาะบุคคล และการเตรียมความพร้อมนักเรียนทั่วไปในเรื่องการจัดกิจกรรมที่ช่วยให้นักเรียนเข้าใจและยอมรับเพื่อนพิการ อาทิ การจัดกิจกรรมจำลองสถานการณ์ การเชิญผู้ทำงานเกี่ยวข้องกับเด็กพิการมาบรรยาย การให้ดูภาพยนตร์ สไลด์ การจัดนิทรรศการ ทัศนศึกษาสถานที่ดูแลคนพิการ เป็นต้น ส่วนเรื่องการจัดสภาพแวดล้อมการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนและเครื่องมือของโรงเรียนมีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง

ผลการปฏิบัติงาน โรงเรียนสามารถปฏิบัติงานด้านคุณภาพ ด้านกระบวนการทำงานของสถานศึกษา และด้านการเรียนรู้และการพัฒนาบุคลากรมีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลางถึงมาก

2. งานวิจัยต่างประเทศ

ทโจครอวารโดโจ (Tjokrowardojo, 1989 : 1) ได้ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับคุณลักษณะ ความต้องการจำเป็นและปัญหาของโรงเรียนเรียนร่วมระดับประถมศึกษาในจาร์กาด้าและจอร์กจาร์กาด้า ในเกาะชวา และความเป็นไปได้ในการใช้การนิเทศการสอนสนองตอบความ

ต้องการและปัญหาโดยวิธีการรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์ครูผู้สอน อาจารย์ใหญ่ผู้นิเทศทางการศึกษาในโรงเรียนเรียนร่วมระดับประถมศึกษา 3 แห่ง และรวบรวมข้อมูลจากการศึกษาเอกสารที่ให้รายละเอียดเกี่ยวกับโครงการการเรียนร่วมทั้ง 3 โรงเรียน พบว่า คุณลักษณะของโรงเรียนเรียนร่วมต้องมีครูให้คำแนะนำปรึกษาทางการศึกษาพิเศษ มีการสนับสนุนเฉพาะเกี่ยวกับเครื่องมือและสื่อการสอนพิเศษ มีนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเรียนร่วม สำหรับปัญหาและความต้องการของโรงเรียนเรียนร่วมมี หลักสูตร แหล่งทรัพยากรเกี่ยวกับการเรียนการสอนสำหรับนักเรียนและครูสื่อและอุปกรณ์การสอนที่เหมาะสมงบประมาณ ความรู้และทักษะของครูผู้สอนในโครงการเรียนร่วม การติดต่อสื่อสารกับผู้บริหารในระดับสูงที่รับผิดชอบการดำเนินงานการเรียนร่วมในโรงเรียนประถมศึกษาการวิจัยนี้สรุปได้ว่า การจัดอบรมประจำการเกี่ยวกับการจัดการเรียนร่วมสำหรับเด็กพิการควรจัดให้ทั้งก่อนและระหว่างการดำเนินโครงการเรียนร่วม การจัดการอบรมเกี่ยวกับความรับผิดชอบและหน้าที่ที่จะต้องปฏิบัติต่อครูควรจัดโดยผ่านการปฏิบัติหน้าที่ของผู้นิเทศการศึกษาพิเศษในโครงการเรียนร่วมผ่านการประชุมประจำเดือนเดือนละ 2 ครั้ง ผ่านการเยี่ยมโรงเรียนและชั้นเรียน ผ่านการประชุมประจำเดือนของบุคลากรทางโรงเรียน ผ่านการทำงานร่วมกันในโรงเรียน ผ่านการทำงานร่วมระหว่างครูปกติและผู้นิเทศทางการศึกษา

ไบชอป (Bishop. 1986 : 939 – 946) ได้วิจัยเกี่ยวกับองค์ประกอบที่ทำให้การเรียนร่วมของเด็กที่มีความบกพร่องทางการเห็นประสบความสำเร็จ พบว่า องค์ประกอบที่มีความสำคัญที่สุดตามลำดับ ได้แก่ ครูปกติที่มีความยืดหยุ่น การยอมรับปฏิสัมพันธ์ การยอมรับของเพื่อนนักเรียนทักษะทางสังคม ผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการ ภาพพจน์ที่ดีเกี่ยวกับตนเอง การพึ่งตนเอง ทักษะที่ดีในครอบครัว แรงจูงใจบุคลากรสนับสนุน สื่อวัสดุอุปกรณ์ที่เพียงพอ ผลการวิจัยครั้งนี้ชี้ให้เห็นว่า องค์ประกอบด้านทัศนคติมีความสำคัญต่อความสำเร็จของการเรียนร่วม

อีโกลส์ (Echols. 1992 : บทคัดย่อ) ได้วิเคราะห์ความคิดเห็นของครูประถมศึกษาที่มีต่อการเรียนร่วมของเด็กปัญญาอ่อนในการศึกษาปกติจากโรงเรียนบางโรงเรียนในรัฐเท็กซัส โดยแบ่งกลุ่มของความคิดเห็นออกเป็น 4 กลุ่ม คือ บทบาทของนักเรียนปัญญาอ่อน บทบาทของครูที่สอนเด็กปัญญาอ่อน บทบาทของครูโรงเรียนประถมศึกษาและความคิดรวบยอดทั่วไปเกี่ยวกับการเรียนร่วม ผลการวิจัยได้ข้อสรุปดังต่อไปนี้คือ

1. ครูที่มีอายุน้อยกว่ามีความคิดเห็นในทางบวกต่อการเรียนร่วมมากกว่าครูที่มีอายุมากกว่า
2. ครูที่มีวุฒิต่างกันมีความคิดเห็นต่อการเรียนร่วมไม่ต่างกัน
3. ครูที่มีประสบการณ์ในการสอนน้อยกว่ามีความคิดเห็นในทางบวกต่อการเรียนร่วมมากกว่าครูที่มีประสบการณ์ในการสอนมากกว่า
4. ครูประถมศึกษาที่มีความคิดเห็นต่อการเรียนร่วมไม่แตกต่างกัน เมื่อเปรียบเทียบกับครูที่สอนในชั้นกลาง (Intermediate Level)
5. ครูที่มีประสบการณ์ในการสอนเด็กปัญญาอ่อน มีความคิดเห็นต่อการเรียนร่วมไม่แตกต่างจากครูที่มีประสบการณ์
6. โดยทั่วไปครูประถมศึกษาไม่มีความคิดเห็นในทางบวกต่อการเรียนร่วม จากงานเอกสารและงานวิจัยที่กล่าวไว้ข้างต้นจะเห็นได้ว่าการจัดการเรียนร่วมประสบความสำเร็จได้น้อยมากเนื่องจากประสบกับปัญหาในการจัดการเรียนร่วมมีด้วยกันหลายด้าน ไม่ว่าจะเป็นการบริหารจัดการ การจัดการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพ อาคารสถานที่ที่เหมาะสมตลอดจนการขาดความร่วมมือจากบุคคลที่เกี่ยวข้องในการให้ความสำคัญในด้านการจัดการศึกษาพิเศษสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ โดยการจัดการเรียนการสอนที่ไม่เหมาะสมกับสภาพความต้องการพิเศษและศักยภาพของเด็กที่มีความต้องการพิเศษแต่ละบุคคล